Opłata pocztowa uiszczona ry zaltem
Najer Folksblat
פּרייז 20 גראָשען
הײַנט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש - געזעלשאַפטליכע טאָג - צייטונג

Nr. 273 (965	לאָדז, מאָנטאָג כ"ג כסלו תרפ"ז.	פֿירטער יאָרגאַנג	Łódź, Poniedziałek 29 Listopada 1926	Nr. 273 (965

Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21. Tel. 24 7 ‖ אַדרעס פֿון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21. טעל. 24-71

וויטאָס רופֿט צו אָפּאָזיציע געגען דער רעגירונג.

צום „פּיאַסט"-צוזאַמענפֿאָהר איז קראָקע זענען געקומען 3000 פּויערים.

קראָקע, 28 (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט האָט זיך דאָ אָנגעהויבען דער צוזאַמענפֿאָהר פֿון וויטאָס'עס פּאַרטיי „פּיאַסט". ס'זענען געקומען ביז 3,000 דעלעגאַטען, ס'רוב פּויערים.

וויטאָס איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ גרויסער רעדע, אין וועלכער ער האָט אָנגעזאָגט אַ שאַרפֿע אָפּאָזיציע געגען דער רעגירונג, ספּעציעל געגען פּרעמיער פּילסודסקי. ער האָט געזאָגט, אַז ס'מוז געשאַפֿען ווערען אַ פֿראָנט פֿון אַלע רעכטע עלעמענטען, כדי צו ענדערען די וואַהל-אָרדינאַציע. אַזוי, אַז אין קינפֿטיגען סיים זאָל זיין אַ ריין-פּוילישע מעהרהייט. (ער מיינט אוראי פֿון בלויז כשר'ע וויטאָס-לייט...)

ס'זענען אויסגעוועהלט געוואָרען אַ רייהע קאָמיסיעס און אויך אַ בעזונדערע קאָמיסיע, וועלכע דאַרף צוגרייטען דעם פּראָיעקט פֿון אַ געזונדערטער וואַהל אָרדינאַציע.

קאָנפֿערענץ צווישען טעקסטיל-סוחרים און פֿאַבריקאַנטען

ווערט איינגעבעטען נערופֿען אין וואַרשאַ.

וואַרשאַ, 28 (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין גיכען ווערט גערופֿען דורכ'ן וואַרשאַווער סוחרים פֿעראיין אַ קאָנפֿערענץ פֿון די טעקסטיל סוחרים און די לאָדזער אינדוסטריעלער וועגען רעגולירען די בעציהונגען צווישען די סוחרים און פֿאַבריקאַנטען.

קאָנפֿערענץ מיט אַרבייטער-פֿאַרשטעהער אין פּרעזידיום פֿון מיניסטערען-ראַט

וועגען דער ווירטשאַפֿטליכער לאַגע אין לאַנד.

רעדנער שטעלען-פֿעסט, אַז יודישע אַרבייטער ווערען שיקאַנירט

וואַרשאַ, 28 (טעלעפֿאָניש פֿון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין פּרעזידיום פֿון מיניסטערען-ראַט איז היינט אונטער'ן פֿאָרזיץ פֿון וויצע-פּרעמיער באַרטעל פֿאָרגעקומען די קאָנפֿערענץ מיט די אַרבייטער פֿאַרשטעהער וועגען דער ווירטשאַפֿטליכער לאַגע פֿון לאַנד.

ס'האָבען אָנטייל גענומען פֿאַרשטעהער פֿון אַלע אַרבייטער-ריכטונגען פֿון גאַנץ פּוילען.

דער פּ.פּ.ס שער דעפּוטאַט זאַרעמבאַ האָט אין זיין רעדע מורה-געווען, אַז די יודישע אַרבייטער ווערען בע'עולה'ט ביים צונעהמען צו עפֿענטליכע אַרבייטען. אין דער דיסקוסיע האָט גענומען אַ וואָרט דער בונדישער ראַטמאַן וו. אַלטער, וועלכער האָט ערקלערט, אַז ער דערוואַרט נישט קיין שום בעסערונג אין דער ווירטשאַפֿטליכער לאַגע. ער האָט אָנגעוויזען, אַז אין לעצטען יאָהר האָט די בעפֿעלקערונג געצאָהלט פֿאַר דירה-געלד מיט 250 מיליאָן זלאָטעס מעהר, ווי פֿאַראַיאָהרען. די יודישע אַרבייטער ווערען בעזונדערס שיקאַנירט. 7000 יוד. באַהן-אַרבייטער זענען אָפּגעזאָגט געוואָרען פֿון די פּאָסטענס. אַלע יודישע אַרבייטער זענען אַרויסגעוואָרפֿען פֿון די טאַבאַק-פֿאַבריקען, ס'ווערען אויך געמאַכט שיקאַנעס ביים צונעהמען אויף מלוכה-שטעלעס.

צום סוף זענען אָנגענומען געוואָרען אַ רייהע רעזאָלוציעס.

קורצע ידיעות.

(טעלעפֿאָניש און טעלעגראַפֿיש).

די קאָוונער אָפֿיציעלע „לעטוואַ" שרייבט, אַז ליטע דאַרף זיך אויפֿמערקזאַם צוקוקען צו פּילסודסקי'ס פּלענער און שטעהן אויף דער וואַך. (דאָס איז אין צוזאַמענהאַנג מיט פּילסודסקי'ס בעזוך אין ווילנאָ. — רעד.).

*

זייט דעם לעצטען אַטענטאַט אויף מוסאָליני'ן זענען אין איטאַליען אַרעסטירט געוואָרען ביז 11,000 פּערזאָן. ס'ווערען כסדר געמאַכט אַבלאַוועס, ס'רוב אויף אַרבייטער, אויף וועלכע ס'איז נאָר פֿאַראַן אַ פֿערדאַכט אין קאָמוניזם.

*

קיין בערלין האָט מען געבראַכט קראַסינ'ס טויטען קערפּער פֿון לאָנדאָן. דורך וואַרשאַ ווערט דער אָרון געפֿיהרט קיין מאָסקווע.

לאָדזער נ.פּ.ר.

איבערגעגאַנגען צו דער „לעוויצאַ".

(וו) נעכטען איז אין זאַל פֿון שטאָט-ראַט פֿאָרגעקומען אַ קאָנפֿערענץ פֿון דער נ.פּ.ר.-אָרגאַניזאַציע אין לאָדזער וואָיעוואָדזטווע.

אין דער קאָנפֿערענץ האָבען זיך בעטייליגט נ.פּ.ר.'ישע דעפּוטאַטען און ראַטמענער.

נאָכדעם, ווי ס'זענען געהאַלטען געוואָרען רעדעס וועגען דער איצטיגער סיטואַציע, האָט זיך דער ביז-איצטיגער ראַיאָן-קאָמיטעט אָנגעגעבען אין דימיסיע.

אין דער דיסקוסיע האָבען אַלע דעלעגאַטען מסכים-געווען, אַז די אָרגאַניזאַציע זאָל צושטעהן צו דער נ.פּ.ר.-„לעוויצאַ" און פֿיהרען אַ פּאָליטיק אין הסכם מיט'ן ווילען פֿון די לאָדזער אַרבייטער, וועלכע זענען פֿאַר'ן מאַרשאַל פּילסודסקי'ן און זיין ליניע.

בעת די וואַהלען איז נאָכמאָל אויסגעוועהלט געוואָרען דער ביז-איצטיגער קאָמיטעט. די גאַנצע אָרגאַניזאַציע אין דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע געהער אָבער שוין צו דער „לעוויצאַ". אין דער אָנגענומענער רעזאָלוציע ווערט דער ניי-ערקאָמיטעט אויפֿגעפֿאָדערט זיך נישט צו לאָזען בעאיינפֿלוסען פֿון דירעקטע עלעמענטען, וועלכע פֿיהרען דעם אַרבייטער-קלאַס און דאָס לאַנד צום אונטערגאַנג.

ד"ר. שלום טרייסטמאַן פֿון לאָדז

געוואָרען רב הכולל אין פּאָרטוגאַל.

(–) נעכטען האָט אינזש. שמואל שוואַרץ, דער בעריהמטער ענטדעקער פֿון די פּאָרטוגאַלער אַנוסים, פֿערלאָזט פּוילען.

ער וועט זיך פֿערהאַלטען אויף אַ טאָג אין בערלין און דערנאָך אין פּאַריז, און פֿון דאָרט פֿאָהרט ער דירעקט קיין ליסאַבאָן.

ווי אונזערע לעזער איז בעקאַנט, האָט אינזש. שמואל שוואַרץ געהאַט די אויפֿגאַבע איינצולאַדען פֿון פּוילען אַ יודישען געלערנטען אַלס רב-הכולל אין פּאָרטוגאַל, וועלכער וועט אויך בעקומען אַ פּראָפֿעסאָר-קאַטעדרע אין ליסאַבאָנער אוניווערזיטעט.

ווי מיר דערוויסען זיך איז אויף דעם דאָזיגען הויכען אַמט איינגעלאַדען געוואָרען אונזער בן-עיר, דער בעקאַנטער ד"ר שלום טרייסטמאַן, דער יונגערער זוהן פֿון פֿעיטשטאַרבענעם לאָדזער רב אליעזר טרייסטמאַן ז"ל.

ד"ר שלום טרייסטמאַן איז נאָך אַ יונגער מענש. ער איז געבוירען אין יאָהר 1890 אין זשעליכאָוו (שעדליצער גוב.), וואו זיין פֿאָטער איז דאַן געווען רב.

שוין אַלס יונגעל האָט ער אַרויס-געוויזען גרויסע פֿעהיגקייטען. ביי זיינע עלטערן האָט ער בעקומען אַ חוץ רעליגיעזע ערציהונג, אויך אייראָפּעאישע בילדונג.

זייענדיג אין לאָדז, האָט ד"ר טרייסטמאַן גענומען אַן אַקטיווען אָנטייל אין היגען געזעלשאַפֿטליכען לעבען און געווען איינער פֿון די גרינדער פֿונ'ם לאָדזער יודישען גימנאַזיום „בית-אולפנא" ער האָט אויך מיטגעאַרבייט אין אַ רייהע צייטונגען וואו ער האָט געשריבען אַרטיקלען און לידער.

די לעצטע יאָהרען האָט ער פֿערבראַכט אין דייטשלאַנד, וואו ער האָט געענדיגט אין בערלין די אַקאַדעמיע פֿאַר יודישע וויסענשאַפֿט אונטער דער ליימונג פֿון פּראָפֿ. העלער, און דעם פֿילאָזאָפֿישען פֿאַקולטעט פֿון דער ווירטסבורגער אוניווערזיטעט.

זיין דיסערטאַציע-אַרבייט „ווילענס-קראַפֿט און ווילענס-בילדונג", אויף וועלכער ער האָט בעקומען זיין דאָקטאָר-דיפּלאָם, ווערט איצט אַרויסגעגעבען אין דייטש און ענגליש.

נעכטען האָט אונזער מיטאַרבייטער געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן חשוב'ען בן-עיר.

– וואָס האָט אייך בעוואויגען אָנצונעהמען די איינלאַדונג אויפ'ן אַמט פֿון רב-הכולל אין פּאָרטוגאַל? – איז געווען אונזער ערשטע פֿראַגע.

– נאָך ביי מיין זיין אין בערלין האָב איך אַ דאַנק די פֿערבינדונגען פֿון פּראָפֿ. העלער, פּראָפֿ. אַדלער, פּראָפֿ. דייוויד-זאָהן בעקומען אַ רייהע איינלאַדונגען קיין אַמעריקאַ, און מ'האָט מיר פֿאָרגעלעגט, לויט אונזערע פֿערהעלטנישען, אַ זעהר הויכען געהאַלט, וואָס שטייגט פֿיל מאָל איבער דאָס, וואָס איך קאָן האָבען אין פּאָרטוגאַל, מיך לאָקט אָבער דער גרויסער טעטיגקייטס-געביט, וואָס שטעלט זיך פֿאַר מיר פֿאָר אין פּאָרטוגאַל. איך דאַרף אייך אויפֿמערקזאַם מאַכען, הגם איהר האָט עס אפשר אַליין בעמערקט, אַז אפילו אין דער פֿילאָזאָפֿיע-וויסענשאַפֿט האָב איך פֿאַר מיר אויסגעקליבען די פּראַקטישע מאָמענטען.

בעת מיין ברודער, מיט וועלכען איך האָב צוזאַמען שטודירט, האָט זיך ספּעציאַליזירט אויף סעמיטאָלאָגיע און אָריענטאַלישע שפּראַכען, האָב איך זיך מעהר אינטערעסירט מיט פּסיכאָלאָגיש-געזעלשאַפֿטליכע ענינים. דאָס זעהט איהר שליסליך, פֿון דער טעמע פֿון מיין דיסערטאַציע.

אין פּאָרטוגאַל שטעהט מיר פֿאָר אַ ברייטע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פֿון ערציהונג און געזעלשאַפֿטליכקייט.

איך פֿערשטעה, אַז די הויפּט-טעטיגקייט מיינע וועט זיין גישט נאָר בעגרעניצט אויפ'ן געביט פֿון רעליגיע. אַ געוויסע שוועריגקייט אין דער ערשטער צייט וועט פֿאַר מיר זיין דאָס נישט קענען פּאָרטוגעזיש. אָבער ווי אינזש. שוואַרץ אינפֿאָרמירט מיך, וועל איך זיך די ערשטע צייט קענען בעגעהען מיט דייטש און ענגליש, איך וועל זיך אָבער נעהמען לערנען די אָרטיגע שפּראַך, וואָס וועט אַ דאַנק מיינע לינגוויסטישע פֿעהיגקייט מיר נישט אָנקומען שווער.

נאָכדעם, ווי ד"ר טרייסטמאַן האָט נאָך איבערגעגעבען עטליכע פּרטים פֿון זיינע פּלענער אויף דער צוקונפֿט, האָבען מיר זיך האַרציג געזעגענט.

ס'איז כדאַי צו בעמערקען, אַז ביים צוריקקעהרען די פּאָרטוגאַלער אַנוסים צום יודענטום וועלען איצט שפּילען די הויפּט-ראָלען די צוויי לאָדזער יודען: אינזש. שמואל שוואַרץ און הרב ד"ר שלום טרייסטמאַן.

י. הינדעס

צו דער פֿערלאָבונג פֿון מיין פֿריינד
חיים פּיוואָ מיט פֿרל. פֿראַניאַ פֿאַרבער
ווינש איך פֿיל גליק און צופֿרידענהייט
אפֿרים וויעלונסקי און פֿרוי. 538

טיכטיגע
אינקאַסענטען
און אינקאַסענטקעס
קענען זיך זאָפֿאָרט מעלדען אין קאַנצעלאַריע פֿון פֿעראיין אין די ביוראָ-שעה'ן.
נאַכט-פּאַנסיאָנאַט „לינת הצדק" ביים
צעגעלניאַנאַ 53.
533

פֿילהאַרמאָניע!
20 נאַרוטאָוויטש-גאַס 20.

מיטוואָך, דעם 1. דעצעמבער ה. י., 8.30 אַ זייגער אין אָוונט
ווער פֿאָרקומען אַ גרויסער ליטעראַריש-הומאָריסטישער
חנוכה-אָוונט
אונזער לאָזונג: זאָל לעבען דאָס לאַכען! זאָל לעבען דאָס לעבען!

פֿון בעוואוסטען יוד. הומאָריסט און סאַטיריקער
יוסף טונקעל דער טונקעלער
2 שעה פֿון האַרציגער פֿערוויילונג און געמיטליכען געלעכטער!

אין פּראָגראַם: הומאָרעסקען, מאָנאָלאָגען אַקטועלע, ווי אויך אַלגעמיינע געשטאַלטען פֿון פּאַרטיי-פֿיהרער, כלל-טוהער, טריפּשטעלער, דיכטער און קינסטלער, אָבגעשפּיגעלט אין „קרומען שפּיגעל", קאָמישע סצענעס, סאַטירען, פּאַראָדיען און שאַרזשען אויף אַלע אונזערע קאָמישע זייטען פֿון לעבען.
אינ'ם אָוונט בעטייליגט זיך אויך די בעוואוסטע זינגערין, דראַמאַטישע סאָפּראַנאָ, דער ליבלינג פֿון וואַרשאַווער פּובליקום —
אננא ווייסאַך.
אין רעפּערטואַר: אַריעס, ראָמאַנסען, פֿאָלקס-לידער אין יודיש און אַ. שפּראַכען.
בילעטען פֿון 75 גר. ביז 4 זלאָטעס צו בעקומען אין קאַסע פֿון פֿילהאַרמאָניע-זאַל.
545

דייטש=איטאליענישע אונטערהאנדלונגען וועגען א שוץ- און זיכערהייטס=אפמאר.

פאריז, 28 (ספ. טעל.) „עקאָ דע פאָרי" טיילט מיט, אַז אין בערלין קומען די לעצטע טעג פאָר אונטערהאַנדלונגען צווישען שטרעזעמאַנ'ען און דעם איטאַליענישען אַמבאַסאַדאָר אין בערלין וועגען אַ שוץ און זיכערהייטס-אַפּמאַך צווישען דייטשלאַנד און איטאַליען.

ס'גײַהען קלאַנגען, אַז אין רעזולטאַט פון די אונטערהאַנדלונגען זאָל איטאַליען שטיצען דייטשלאַנד אין דער פראַגע פון פאַראייניגען עסטרייך מיט דייטשלאַנד און אין דער ענטוואָפנונגס-פראַגע.

אין די פּאַריזער קרייזען האַלט מען, אַז צוליב די דאָזיגע אונטערהאַנד-לונגען זאָל דאָס צוזאַמענטרעפען זיך פון מוסאָליני'ן מיט בריאַנ'ען שוין נישט פאָרקומען, אָדער אָפּגעלעגט ווערען אויף אַ לענגערער צייט.

די יודען אין מעמעל צווישען פייער און וואסער.

מעמעל, (יט"אַ) אין מעמעל ער-שיינט זייט אַ קורצע צייט אַ דייטשע טאָג-צייטונג „מעמעלער מאָרגענשטימע", די צייטונג האָט אַ ליטווישע ריכטונג און ווערט רעדאַגירט דורך אַנ'אַנגע-קומענעם יוד. אין איינעם פון די לעצטע נומערן פון דער דערמאַהנטער צייטונג איז געווען אָפּגעדרוקט אַנ'-אַרטיקעל, געווענדעט געגען דער דייטשער מעהרהייט אין „סיימיק". דאָס האָט אויפגעבראַכט די מעמעלער דייטשען און אויף אַ זיצונג פון „סיימיק" האָט אַ דייטשער רעדנער געוואָרענט, אַז „די אויפפיהרונג פון יודישען רעדאַקטאָר קען ברענגען שאָדען די גוטע בעציהונ-גען צווישען קריסטען און יודען" דער דאָזיגער אַרויסטריט האָט געטראָפען די פערדייטשטע מעמלער יודען ווי אַ באַמ-בע זיי טענה'ן, דאָס זיי זענען נישט פעראַנטוואָרטליך פאַר דעם פרעמדען רעדאַקטאָר. דער „פעראיין צו שיצען די יודישע אינטערעסען אין מעמעל-געביט" האָט איבערגעגעבען דער „סיימיק"-מעהרהייט אַ פּראָטעסט געגען אַנטי-סעמיטישען אַרויסטריט.

סער ראָנאַלד סטאָרס פערלאָזט ארץ-ישראל.

ירושלים, (י.ט.א.) פאַר דעם אָפּ-פאָהר פון געוועזענעם ירושלים'ער גו-בערנאַטאָר סער ראָנאַלד סטאָרס האָ-בען די היגע זשורנאַליסטען איינגעאָר-דענט אַנ'אָבשידס-באַנקעט. אויף דעם באַנקעט האָט סער סטאָרס געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט געזאָגט, אַז ער האָט זיך אַלעמאָל בעמיהט אונ-טערצוהאַלטען דעם גלייכגעוויכט צווי-שען די יודען און אַראַבער דאָס איז לויט זיין מיינונג די הויפט-אויפגאַבע פון דער ארץ-ישראל-אַדמיניסטראַציע.

מיט אונזער בלוט וועלען מיר פערטיידיגען דעם „נומערוס קלאַוזוס",

ערקלערט די אונגארישע יוגענד.

בודאַפעשט, (יט"אַ) אויף אַ מאַסען-פערזאַמלונג פון „בונד פון דער אונגאַרישער סטודענטענשאַפט „טירול", אויף וועלכער דער הויפט פון דער אונ-גאַרישער מלוכה אַרטי אַליין האָט געהאַלטען אַ גרויסע פּאָליטישע רעדע, האָט נאָך האָרטי'ן גערעדט דער פיהרער פון דער אונגאַרישער יוגענד מארגיטאַי וועגען „נומערוס קלאַוזוס" און אויסגעפיהרט: די גאַנצע אונגאַרישע יוגענד איז פאַר'ן דערהאַלטען פון „נומערוס קלאַוזוס"-געזעץ. די אונגאַרישע יוגענד וועט נישט ערלויבען אָנריהרען דעם „נומערוס קלאַוזוס". אונגאַרנ'ס יוגענד וועט מיט איהר בלוט פערטיידיגען דעם „נומערוס קלאַוזוס".

ארץ-ישראל דאָס טראַנזיט-לאַנד צווישען ארם-נהריים און דעם מערב.

פּראָיעקט פון אַ נייער אייזענבאַהן-ליניע.

ירושלים, (יט"אַ) די היגע ציי-טונגען ברענגען אַ ידיעה, אַז עס ווערט בעטראַכט אַ פּראָיעקט פון אַנ'אייזענ-באַהן-ליניע, וואָס זאָל זיך ציהען פון פאָרט סואַד (געגענאיבער דעם פאָרט-סאַיד אויף דער אַזיאַטישער זייט פון סועץ-קאַנאַל) ביז באַגדאַד. די באַהן ליניע זאָל געהען דורך יפו, חיפה, בית-שען אָדער דורך באר-שבע, ירושלים און אַמאַן. אַנ'ענגלישע אונטערנעהמונג זאָל שוין האָבען זיך געווענדעט וועגען אַ קאָנצעסיע אויף בויען די באַהן-ליניע פאָרט סואַר – באַגדאַד אויף איינעם פון די צוויי אויסגערעכענטע וועגען. די געזעלשאַפט בעזיצט שוין דעם נויטיגען קאַפּיטאַל. דער דאָזיגער פּראָיעקט וועט געוויס ווייטער אויפלעבען דעם שטרייט. וואָס איז ענטשטאַנען אין אויגוסט ד. י. ווען דער דירעקטאָר פון די ארץ-ישראל באַהנען קאָלאָנעל האָלמס האָט געוואָלט דורכפיהרען דעם פּראָיעקט, אַז דער ארץ-ישראל פאָרט זאָל אַנשטאָט אין חיפה געבויט ווערען אין פאָרט סואר. דעמאָלט האָט די ארץ-ישראל רעגירונג ערקלערט, אַז זי איז נישט מסכים מיט דעם פּלאַן.

אַנ'אַנדער פאָרשלאָג, וואָס שטעהט אין פערבינדונג מיט דעם בעריהמטען באַגדאַד-באַהן פּראָיעקט וויל שאַפען אַ פערבינדונג צווישען באַגדאַד און דעם מיטעל-לענדישען ים און בעטראַכט אַלעקסאַנדריע אַלס דעם הויפט-פאָרט.

שטרענגע שטראַפען פאַר פאַגראָם-העצער אין אדעס

מאָסקווע. (י.ט.א.) אין חודש יולי ה. י. האָבען די אָנהענגער פון פער-שטאָרבענעם פּאַטריאַרך טיכאָן אָנגעהוי-בען צו פיהרען אַ שטאַרקע פּאָגראָם-העצע. איצט זענען אַלע שולדיגע גע-שטעלט געוואָרען פאַרן געריכט. די 2 הויפט-שולדיגע זענען פעראורטיילט גע-וואָרען צו 5 יאָהר שווערע תפיסה, מיט-בעטייליגטע צו 4 יאָהר און די איבריגע אויף 2 און 1 יאָהר תפיסה.

די יובילוי-פייערונג פון מינכענער-אוניווערזיטעט און די יודען.

מינכען, (י.ט.א.) אין קורצען וועט דער מינכענער אוניווערזיטעט פייערען דעם יובילוי פון זיין 100-יעהריגער עקזיסטענץ דער אַנטיסעמיטישער סע-נאַט האָט אויסגעשלאָסען די יודישע סטודענטען פון דער בעטייליגונג אין דער פייערונג. דאַגעגען האָט דער רעק-טאָר פון אוניווערזיטעט פּראָף. פאָש-לער, וועלכער סאָלידאַריזירט זיך נישט מיט דער יודען-פיינדליכער שטעלונג פון סענאַט זיך געווענדעט צו דער יודישער קהלה, זי זאָל לכבוד דעם יובילוי-אָבריכטען אַ פייערליכע גאָטעס-דינסט אין דער באָר-שוהל. די פערוואַל-טונג פון דער קהלה אין מינכען געפינט זיך דעריבער אין אַ שווערער לאַגע, ווייל די יודישע סטודענטען האָבען קאַטעגאָריש ערקלערט, דאָס ביי די געשאַפענע בעדינגונגען וועלען זיי זיך נישט בעטייליגען אין קיין שום פייערונ-גען. די טעג דאַרף די פערוואַלטונג פון דער קהלה אָננעהמען וועגען דעם ענין אַ בעשלוס.

שפּאַלטונג אין דייטשען ספּאָרט-פערבאַנד אין טשעכאָסלאָוואַקיען צוליב אויסשליסען יודען.

פּראַג, (י.ט.אַ.) אויף דעם צוזאַמענ-פאָהר פון הויפט-פערבאַנד פון די דייטשע ווינטער-ספּאָרט פעראיינען אין טשעכאָ-סלאָוואַקיען, וואָס איז נישט לאַנג אָפּגע-האַלטען געוואָרען אין רייכענבערג, איז אַרייגעטראָגען געוואָרען אַ פאָרשלאָג צו ענדערען דעם סטאַטוט אין דעם זין, אַז צום פערבאַנד זאָלען קענען געהע-רען אויסשליסליך אַריער.

הגם פאַר דעם פאָרשלאַג האָט גע-שטימט אַ מעהרהייט, איז ער דאָך נישט פערווירקליכט געוואָרען, ווייל ענדע-רונגען פון סטאַטוט דאַרפען אָנגענומען ווערען מיט 2/3 שטימען. אַ געוויסע צאָהל פעראיינען האָט דעריבער ער-קלערט, אַז זיי וועלען שאַפען אַנ'אייגע-נער פערבאַנד, וואָס וועט זיין יודען-ריין.

יוסף באַנאַטשי געשטאָרבען.

בודאַפעשט, (יט"א) דאָ איז גע-שטאָרבען אין עלטער פון 78 יאָהר דער בעקאַנטער געלעהרטער יוסף באַנאַטשי. דער פערשטאָרבענער איז געווען דירעק-טאָר פון יודישען לעהרער-סעמינאַר און דאָצענט פון אוניווערזיטעט. באַנאַטשי האָט פערפאַסט פיל ווערק אויף דעם געביט פון פילאָזאָפיע און ליטעראַטור. איינינע פון זיי זענען אויסגעצייכענט געוואָרען מיט פּריזען דורך דער אונ-גאַרישער וויסענשאַפטליכער אַקאַדעמיע.

שוהל=קאָמיטעט צושטערט דעם שלום=בית צווישען „אגודה" און „אונפּאַרטייאישע".

צושטערט די נעכטיגע זיצונג פון דער לאָדזער קהלה=פערוואַלטונג.

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג איז אַדורך זעהר שטורמיש.

באַלד ווי מ'לייענט איבער דעם פּראָ-טאָקאָל, טראָגט דאָזאָר רוס אַריין צוויי אָנפראַגען: וועגען איינעם פּראָגער וואָס מישט זיך אין פערשידענע ענינים פון דער קהלה, צי איז ער אָנגאַזשירט געוואָרען און וואָס פאַר אַ שכירות בע-קומט ער.

דער וויצע-פאָרזיצער בערגער ענט-פערט, אַז פּראָגער האָט קיינער נישט אָנגאַזשירט. דאַן לעגט פאָר דאָזאָר רוס, אַז וועגען דער פראַגע זאָל געעפענט ווערען אַ דיסקוסיע.

דאָזאָר בערגער איז געגען, אָבער נאָך אַ ענערגישער פאָדערונג, ווערט די פראַגע געשטעלט צו אָפּשטימונג און עס ווערט בעשלאָסען צו עפענען אַ דיסקו-סיע. דאָזאָר זעלמאַנאָוויטש לעגט דאַן פאָר, אַז פּראָגער זאָל בעזייטיגט ווערען.

דאָזאָר בערגער פערלאַנגט צו בעזיי-טיגען אויך דעם ה' וואָלפיש, וועלכער איז נישט אָנגאַזשירט פון דער קהלה. געגען דעם טרעט אַרויס דאָזאָר רוס, וועלכער ווייזט אָן, אַז די קהלה-פער-וואַלטונג האָט שוין איינמאָל אָנגענומען אַ בעשלוס בנוגע ה' וואָלפיש און ווען דער וויצע-פאָרזיצער דאָזאָר בערגער לייקענט עס, ברענגט מען אַריין דעם פּראָטאָקאָל-בוך פון פאַר אַ יאָהרען און מ'שטעלט פעסט, אַז בנוגע ה' וואָלפיש איז אָנגענומען געוואָרען אַ בעשלוס: „אויב ס'וועט זיך ווידערהאָלען, (ער האָט פאַר אַ יאָהרען גענומען „אַ נדבה" ביים אויספיהרען זיין אַמט) וועט ער בעזייטיגט ווערען פון זיין אַמט".

לויט'ן פאָרשלאַג פון דאָזאָר האָפמאַן ווערט די דעציזיע אין דער פראַגע אָפּגעלעגט ביז צו דער נאָהנטער זיצונג.

דאָזאָר רוס שטעלט ווייטער אַ צוויי-טע אָנפראַגע: ווי האַלט עס מיט'ן אי-בערנעהמען דעם

משוגעים-הויז

און צו די קאָמיסיע איז טעטיג.

וויצע-פאָרזיצער בערגער ענטפערט, אַז די קאָמיסיע האָט שוין דעם משוגעים הויז איבערגענומען, נאָר זי אַרבייט נישט, ביז צום 1 טען דעצעמבער וועט אָבער פאָרקומען אַ זיצונג פון דער קאָ-מיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, האָט עס וועט געוועהלט ווערען אַ קאָמיטעט. וועלכער וועט אָנפיהרען מיט'ן משוגעים הויז. מען טרעט צו צו די קאָמוניקאַטען.

די צענטראַלע פון

קליינהענדלער,

זאַמענהאָפ 5, האָט זיך געווענדעט צו דער קהלה וועגען אַ סובסידיע פון 2 טויזענד זל. אויף צו שאַפען אַ גמילות-חסדים-קאַסע ביים פעראיין. די ווענדונג ווערט איבערגעשיקט צו דער בודזשעט קאָמיסיע אַלס מאַטעריאַל צום בודזשעט אויף 1927.

דער מלמד

פון יתומים הויז אויף זאַכאָדניאַ 20 האָט זיך געווענדעט צו דער קהלה, זי זאָל איהם אויסצאָהלען שכר למוד פאַר די קינדער, וואָס ווערען דאָרט ערציהען אויפ'ן חשבון פון דער קהלה. בשעתו האָט די קהלה אַסיגנירט פאַר דעם זעלבען יתומים-הויז 1,060 זל. און צו 820 זל. אַ חודש פאַר די 41 קינדער, בתנאי, אַז מיט די קינדער זאָל לערנען אַ מלמד. דאָס יתומים-הויז זאָגט זיך אָבער אָפּ צו בעצאָהלען דעם מלמד, ס'ווערט בעשלאָסען אויסצוצאָהלען דעם מלמד אויפ'ן חשבון פון יתומים-הויז.

מ'טרעט צו צו דער טאָג-אָרדנונג.

מיט אַ צייט צוריק איז אויף אַ זיצונג פון דער קהלה-פערוואַלטונג בעשלאָסען געוואָרען, די פראַגע וועגען פיהרען די ביכער פון דער קהלה אין

יודיש און העבראַיש

איבערצושיקען אין דער רעגולאַמין-קאָמיסיע. דער ענין ווערט אָבער דורך דער מעהרהייט אָפּגעשלעפּט. איצט האָט די פראַגע געזאָלט געשטעלט ווערען אויפ'ן 9. פונקט פון טאָג-אָרדנונג. אויפ'ן פאָרשלאַג פון דאָזאָר האָפמאַן ווערט דער פונקט איבערגערוקט אויפ'ן 3 אָרט.

וועגען 1 פונקט פון טאָג-אָרדנונג איינצוקאַסירען דעם

עטאַט

פאַר 1926, ווערט בעשלאָסען די אינ-קאַסאָ אַדורכצופיהרען דורך דער דיס-קאָנטאָ-באַנק (פּעטריק. 43) דערביי ווערט פעסטגעשטעלט, אַז פאַר אינ-קאַסאָ פון די ערשטע 100 טויזענד זל. ווערט געצאָהלט 2%, פאַר די צווייטע הונדערט טויזענד – 1 פּראָצ. און פאַר די דריטע הונדערט טויזענד – אַ האַלב פּראָצענט.

מ'טרעט צו צום בעריכט פון דער ווירטשאַפטס-קאָמיסיע. די לעצטע האָט בעשלאָסען: צו העכערען די שכירות פון אַ אָנגעשטעלטען אין דער

אַלטשטעטישער-שוהל

אויף 25 זל. אַ וואָך, צו וועהלען אַ נייעם שוהל-קאָמיטעט, וואָס זאָל פערוואַלטען מיט דער שוהל און צו רעמאָנטירען דאָס הויז אויף פּולנאָצנאַ 39.

דאָ הויבט זיך אָן

דער שטורם.

פאַר דער זיצונג איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון ביידע פראַקציעס („אגודה" און די „אונפּאַרטייאישע") ס'איז בע-שלאָסען געוואָרען דערוויל אַ „וואַפען-שטילשטאַנד", ד. ה. אַז די שטרייט-פראַ-גען זאָלען דערווייל אויף קיין אָפּיציע-לע זיצונגען נישט בעטראַכט ווערען. צו די דאָזיגע פראַגען געהערט אויך די פראַגע וועגען דעם קאָמיטעט פון דער אַלטשטעטישער שוהל, אין וועלכען די „אגודה" זוכט מיט אַלע מיטלען צו האָבען די ממשלה, און די „אונ-פּאַרטייאישע" לאָזען זיך נישט אַרויס-שטופען פון זייערע פערנומענע פּאָזי-ציעס. האָבען אָבער די „אגודה"-דאָזאָ-רעס אויסגענוצט זייער מעהרהייט אין דער ווירטשאַפט-קאָמיסיע און בעשלאָ-סען דעם פונקט וועגען אַ נייעם קאָמי-טעט צו שטעלען אויף דער טאָג-אָרד-נונג. האָבען די „אונפּאַרטייאישע" בע-שלאָסען אָנצוהויבען אַנ'אָבסטרוקציע.

דאָזאָר רוס פרעגט: ווער רוימט איצט די שוהל?

וויצע-פאָרזיצער בערגער ענטפערט, אַז דערוויל איז קיינער נישט אָנגאַ-זשירט און די קהלה צאָהלט דערוויל אויס 20 זל. אַ וואָך פאַר'ן רוימען.

דאָזאָר רוס פערלאַנגט. מ'זאָל די דאָ-זיגע ערקלערונג אַריינטראָגען אין פּראָ-טאָקאָל.

דאָזאָר בערגער מיינט אָבער, אַז מ'דאַרף נישט פּראָטאָקאָלירען, אויב קיי-נער איז נישט אָנגאַזשירט.

עס ענטשטעהט דערויף אַ שאַרפער וכוח. באַלד אויך אַ טומל און דאָזאָר בערגער ערקלערט אַ הפסקה.

בעת דער הפסקה פערלאָזען איינינע דאָזאָרים די זיצונג און ווען מ'וויל עפענען די זיצונג, איז נישטאָ קיין קוואָרום. ווערט די זיצונג מעהר נישט געעפענט

אַזוי האָט זיך אָנגעהויבען דער אָפּי-ציעלער סכסוך צווישען די צוויי מעהר-הייט-פראַקציעס אין דער קהלה-פער-וואַלטונג. די „פּראָדוקטיווע" טעטיגקייט פון דער קהלה וועט איצט זיכער פּראָפּ-פערירען, די סקאַנדאַלען און רייסעני-שען וועלען נאָך ווייטער זיך אַלץ מעה-רען און די נויט ליידענדע יודישע בע-פעלקערונג וועט ווייטער ליידען און פרירען אָהן קויהלען אויף ווינטער, אָהן שטיצע אין דער שווערער צייט.

536

א בעקערײַ

איבערצונעמען אין צענטרום פון שטאָדט מיט די נייעסטע איינריכטונג. אָפּפערטען אין אַדמ. אונטער „S".

Dr. med. K. FISZMAN

צעגעלניאַנאַ 26 טעל. 51-47

קינדער און אינערליכע קראַנקהייטען נעהמט אָן ביז 9 פרי און פון 6–8.

757

עפענטליכע ערקלערונג!

איך ערקלער, אַז פון היינט אָן נעהם איך נישט מעהר קיין אַנטייל אַלס פאַר-שטעהער אין דאַמען מאַגאַזין-פאַך.

מיט אַכטונג משה גאָלדבערג

(ביז איצט מאַגאַזינער-פאָרזיצענדער).

534

דער נאוועמבער-אויפשטאנד

צום הונדערט-זעכציגסטן... צום היינטיגען יאהר-טאג.

דעם 29-טען נאוועמבער 1830 דאס הייסט מיט 96 יאהר צוריק איז אויסגעבראכען דער פוילישער אויפשטאנד געגען די צארישע מושלים, פאר דער באפרייאונג פון פוילען פון די הענד פון פרעמדע הערשער.

אלע פוילישע אויפשטאנדען נאך דער פונאנדערטיילונג פון פוילען האט געהאט דעם ציל צו דערגרייכען די פוילישע מלוכה-אומאפהענגיגקייט. אין דער דאזיגער שטרעבונג האבען זיך די אויפשטענדיגע נישט געקענט אנשפארען אויף קיין פאליטישע פארטיי, אדער אויף מיליטער, ווייל אזעלכעס איז כמעט ווי נישט געווען. אין אזא לאגע האט געמוזט געשאפען ווערען אזא פלאטפארם, וועלכער האט געמוזט ארומנעהמען דאס גאנצע פאלק. ס'האט געמוזט געמאכט-ווערען די גרעסטע און העלדישסטע אנשטרענגונגען פאר דער גרויסער אידעע פון פאלקס-באפרייאונג.

צווישען אלע באוואפענטע אויפשטאנדען נאך דעם פונאנדערטיילען פון פוילען פארנעהמט דאס ערשטע ארט דער נאוועמבער-אויפשטאנד פון 1830-סטען יאהר.

די אומפערגלייכליכע העלדישקייטען, די גרעסטע בייסטערונג און אפערוויליגקייט פון דער יוגענד דאס איז דער אקטיוו פון נאוועמבער-אויפשטאנד, צום פאסיוו דארף צוגערעכענט ווערען דאס פעהלען פון גלויבען ביי די אנפיהרער און די קליינע אמביציעס פון מענשען, וועלכע האבען נישט באוויזען צו זיין אויף דער הויך פון די צייט-פאדערונגען.

דער נאוועמבער-אויפשטאנד פון 1830, נישט קוקענדיג אויף די מיספאלגען, האט געהאט א גרויסע באדייטונג. ער האט אויפגעוועקט די פוילישע מאסען צו אקטיוויטעט, האט פארטיפט דעם תחום צווישען רוסלאנד און פוילען, די ירושה פון 1830 יאהר האבען שפעטער איבערגענומען די פארטיזאנער פון 1863 יאהר און נאכהער יוזעף פילסודסקי.

דאס פוילישע פאלק האט אויסגענוצט די אנגעהויבענע ארבייט פון נאוועמבער-אויפשטאנד, זיך באפרייט פון פרעמדער הערשאפט. און זעלבסטשטענדיג מוז פוילען אויסשמידען די פרייהייט און גלייכהייט פון די פעלקער, וועלכע באוואוינען די פוילישע ערד, וואס האבען נישט ווייניג מיטגעווירקט צו דער פוילישער באפרייאונג. יעד.

ווענען די אנפאלען אויף יודען ביים כותל-המערבי.

ירושלים. (י.ט.א.) עס איז שוין אייניגע מאל מיטגעטיילט געווארען וועגען די אנפאלען פון אראבער אויף יודען, וואס דאווענען ביים כותל-המערבי און באווארפען זיי מיט שטיינער. זייט דעם 11-טען סעפטעמבער זענען אזעלכע פאראפאלען פארגעקומען פיר מאל. די איבער'חזר'ונג פון די אלע אנפאלען האט באוואויגען דעם הרב הראשי קוק צו פראטעסטירען ביי דער ארץ-ישראל רעגירונג געגען און פאדערן שוץ פאר די מתפללים.

לעצטענס האט די רעגירונג פערעפענטליכט א מיטטיילונג, אין וועלכער עס ווערט געזאגט, אז עס איז געמאכט געווארען א שטרענגע אויספארשונג און די שולדיגע זענען באשטראפט געווארען.

Dr. med.
EYCHNER Jakób
Aleja 1-go Maia 16, Tel. 11-24
אינעריכע- און קינדער - קראנקהייטען
נעמט אן פון 6–7, זונטאג פון 3–4

וואס איך האב געזעהן אין די פוילישע תפיסות

יודישע מיידלעך אלס ארעסטאנטקעס.

פון דעפ. דר. אברהם אינזלער.

קיין ביאליסטאק זענען מיר אנגעקומען נאכ'ן הונגער-שטרייק. די תפיסה-פערוואלטונג האט איהם דערשטיקט מיט דעם צוואנג-מיטעל פון קינסטליכער שפייזונג פון די ארעסטירטע. עס זענען ארומגעגאנגען שמועות וועגען טויטע און פערוואונדעטע קרבנות אלס רעזולטאט פון דער דאזיגער „באשפייזונג“. ווי געוועהנליך זענען אזעלכע שמועות שוידערליכער ווי די ווירקליכקייט. א מעשה צוואקסט זיך און נאפדערצעלען זי. בפרט א מעשה, וואס מוז ארויסגע'גנב'עט ווערען פון צווישען פיר הויכע, פינסטערע תפיסה-מויערען...

געווען שוידערליך אבער האט געמוזט זיין די ווירקליכקייט, ווען מיר האבען פון די ארעסטאנטען נישט געקענט ארויסבעקומען אלץ וואס זיי האבען געזאגט, אלעס, וואס איז פארגעקומען. אביסעל ערפאהרונג פון אזעלכע שמועסען מיט די ארעסטאנטען האט מיך געלערנט פערשטעהן, אז נישט דוקא דאמאלס איז אם בעסטען, ווען מען באקלאגט זיך אם וועניגסטען.

איך געדענק אן'עלטערען יוד אין תפיסה, מיט וועלכען איך האב מיך אריינגעלאזט אויסשמועסען יודיש, כדי ער זאל זעהן, אז איך בין א יוד און זאל צו מיר האבען פערטרויען. ער האט כסדר געשוויגען, אבער זיין פנים האט גערעדט.

— „פעטער — זאג איך צו איהם — איהר זעהט דאך, אז איך בין אויך א יוד. רעדט צו מיר אפען. קיינער וועט פון גאר נישט געוואויער ווערען. איך מיין אייער טובה“.

— נישקשה, איך פערשטעה אייך. איך גלויב אייך. אבער גלויבט מיר אויך. איהר וועט אוועקגעהן און די וועכטער וועלען בלייבען...

און טאקי דערמאר האבען מיר מורא געהאט, אז דאס שווייגען אין דער ביאליסטאקער תפיסה בעדייט נישט, אז די שמועות זענען געווען איבערגעטריבען. ענדליך זענען מיר צפיס געוואויער געווארען.

אין א צעלע פון קרימינעלע פערברעכער האט אונז איינער פון די ארעסטירטע צו-וויסען געטאן, דאס מיר זאלען אנפרעגן ביי די פאליטישע ארעסטאנטען. „זיי וועלען אייך שוין דערצעהלען, וואס איהר האבען צו הערען“. און דער דאזיגער ארעסטאנט האט אונז אויך אנגעוויזען ביי וועמען מיר זאלען פרעגען.

— „און דער פרויען-אבטיילונג-האט ער געזאגט — פרעגט וועגען זיי צוויי פרויען, וואס זיצען דארט פאר פאליטישע פערברעכענס. זיי וועלען קיין מורא נישט האבען-האט יער צוגעגעבען מיט דרך ארץ פאר די פרויען. האבען מיר זיך געהייסען פיהרען אין דער דאזיגער צעלע.

* * *

א קליינע שטוב, צוויי אייזערנע בעטלעך, א קליין טישעל אהן בענקלעך — א ארעסטאנטען-צעלע און דאך נישט ענליך צו אנדערע. האט מען זיך צו איהר נעהנטער צוגעקוקט — דאך נישט מעהר, ווי פיר ווענד און פארט האט מען געשפירט דעם הויך פון געשמאק, וועלכער קאן אויסגעדריקט ווערען מיט פראסטע מיטלען פון א זארג פולער, אינטעליגענטער פרויען-האנד. עטליכע בילדלעך אויף דער וואנד. און א גלעזעל אויפ'ן טיש — א פאר בלומען, די בלומען האבען דוקא שטארק אויפגערעגט איינעם פון אונזערע חברים.

— „קוקט, קוקט, מען קלאגט זיך, און זיי זיצען גאר אין א סאלאן מישטייגס געזאגט...

* * *

איינע, א בעקאנטע ווייס-רוסישע, כלל-טוערין ס. די צווייטע, א יודישע סטודענטקע פון ווארשא, שפירא. אין דער בעסטער פריינדשאפט קומען זיי זיך דורך. נויט בינדעט צונויף. אונזער סאר-זיצער דעפ. סוגוט, הויבען אן אויסצופרעגען די ווייס-רוסין. זי באקלאגט זיך גארנישט. עס הארכען אויס די פוילישע מיטגלידער פון דער קאמיסיע.

— „אט א בעוויי, וואס פאר א שקרים מען פערשפרייט.“ איינער ווענדעט זיך דירעקט צו איהר מיט א פראגע וועגען הונגער-שטרייק. „נו, יא — ענטפערט זי — מיר האבען געהונגערט, האט מען אונז מיט געוואלד געשפייזט. ליב-פול האט מען אונז נישט באהאנדעלט. אבער איך באקלאג מיך נישט דעריבער.

— „א פנים נישט אזוי שרעקליך געווען?“ — פרעגט איינער. א לייכטער איראנישער שמייכעל שפילט אויף איהרע ליפען.

— „עפעס האט איהר א פנים צו זאגן — דערמאנט דעפ. סוגוט. — מען האט אונז אויף אייך אנגעוויזען. אנדערע האבען אפשר קיין מוט נישט. איהר זענט אן'אינטעליגענטע פרוי. איהר קאנט צו אונז אויפריכטיג רעדען.

— „איך ווינש נישט קיינעם פון אייך געפרובט צו ווערען דערמיט, וואס מיר האבען זיך אנגעליטען. אבער וואס ווילט איהר פון מיר — קלאגעס איבער די וועכטער? זיי זענען אומשולדיג. מען הייסט זיי, פיהרען זיי אויס דעם באפעהל. אין ווארשא איז מען שולדיג נישט אין ביאליסטאק. א מענש איז בעסער אדער שלעכטער. די וועכטער זענען אומגעבילדעטע מענשען. זיי טון, וואס מען הייסט זיי. שולדיג איז דער סיסטעם. מיר באקלאגען זיך נישט אויף די וועכטער.

און קיין ווארט מעהר.

* * *

בעת זיי האבען גע'טענה'ט, האב איך מיך געפרובט דורכשמועסען מיט דער יודישער סטודענטקע. א נישט-שעהן, דאר פנים, א קרענקליך אויסזעהן. דער איינדרוק פון א שוואכלינג. אן'אורטייל אויף זעקס יאהר.

— ווי געהט עס אייך? — פרעג איך,

— ביז נישט לאנג נישקשה. נאכ'ן הונגער-שטרייק האט מען אונז פערבאטע ארויסצוגעהן פון דער צעלע. פריהער האבען מיר געקאנט ארומגעהן אין גאנצען „טראקט“, וואו עס געפונען זיך עטליכע צעלען פון „פאליטישע“. מיר האבען זיך געגענזייטיג באזוכט, אפגעהאלטען בשותפות'דיגע קורסען. איצט איז ערגער! אבער וואס לאזט זיך טון? נאך 4 יאהר און איך בין פריי.

— 4 יאהר? איהר זאגט זיך דאס אזוי לייכט ארויס? פרעג איך.

— איך האב געקענט פריי זיין — ענטפערט זי, איך בין געווען אויף דער ליסטע צום אויסטוישען קיין רוסלאנד. אבער איך האב זיך אבגעזאגט דערפון. איבערהויפט א אונזין דאס אויסטוישען מיט רוסלאנד. זענען אין רוסלאנד פערהאן וועניג קאמוניסטען, דארף מען דארט דען אונז? איך וועל אבזיצען מיינע 4 יאהר. דאן וועל איך ווייטער קענען טון דא מיין ארבייט.

— „און וועט איהר דורכהאלטען?“

„אדער יא, אדער ניין“ — ענטפערט זי מיט א שמייכעל — וועל איך שטארבען אין תפיסה. ווער דער קרבן פון מיין לעבען צו נוץ קומען פאר דער אידעע. מיר פאדערן קרבנות — מוזען מיר אליין געבען א ביישפיל.“

געה טענה'ע מיט איהר...

* * *

א אנדערער טיפ פון א יודיש מיידעל האב איך געזעהן אין ווילנא. אויף דער טיר איז אויפגעשריבען דער נאמען. איך לייען. ברוידע. אפשר גאר — טראכט איך ביי מיר — קען איך מיטברענגען א גרוס פאר סען. דר. ברוידע, דעם ליבען „בורזשוא“ דעם זוהן פון לעמבערגער רב, ר' לייבעלע ברוידע פון זיינע א קרובה אין תפיסה גאר א „באלשעוויק“. איך הייס עפענען די טיר. פאר אונז באווייזט זיך א גאר יונג עלעגאנט-באקליידעט מיידעלע. פרל. ברוידע פון לאדז, גאר נישט קיין קרובה, אפילו נישט קיין באקאנטע פון סען. ברוידע.

דאס בילד פון טאטע-מאמע, טיפען פון רייכע לאדזער בעלי הבתים — אויף דער וואנד פון דער צעלע. און די טאכטער אין תפיסה — גאר א קאמוניסטקע. זי רעדט ;ארנישט גערן וועגען איהר פאליטישען כאראקטער. א פסק אויף צוויי יאהר. 14 חדשים אפגעזעסען. זי לעכצט נאך יעדען טאג, וואס דערנעהנטערט זי צו דער פרייהייט, אבי צוריק צו טאטע-מאמע, איך רעכען. זי וועט נישט צוריק צו יענער געפעהרליכער ארבייט, וואס האט זי אהער געבראכט.

מערטירער קען מען מאכען. אבער א מערטירער איז נישט לייכט צו זיין...

יודישע לאנדווירטשאפט און קאלאניזאציע אין רוסלאנד.

לויט דער השתדלות פון „קאמזעט“ האט די סאוויעטען-רעגירונג אויסגעטיילט מלוכה-ערד פאר יודישער קאלאניזאציע. קודם כל האבען יודען בעקומען ערד אין ראיאן פון די אלטע יודישע קאלאניעס אין די אמאליגע יעקאטערינאסלאווער און כערסאנער גובערניעס.

דערנאך האט מען יודען געגעבען ערד אין שכנות מיט די אלטע יודישע ישובים, דער עיקר אין צפון-קרים.

אזוי ארום זענען אין משך פון צוויי יאהר, אין 1925 און 1926, אויסגעטיילט געווארען פאר יודישע איבערוואנדערער:

אין אוקראינע	108899	דעסיאטין
אין קרים	58443	„
אין ווייסרוסלאנד	15985	„
אין האמעלער גוב.	2411	„
סך הכל	185.738	דעסיאטין.

די גרעסע פון ערד-שטח אויף דער משפחה איז פערשידען לויט דעם ראיאן און דער פרוכטבארקייט פון דער ערד. אזוי למשל פאלט אויס אויף יעדער משפחה:

אין כערסאנער קרייז	צו	15	דעסיאטין
„ מאריופאלער „	„	16	„
„ מעליטאפאלער „	„	16	„
„ קריווא-ראגער „	„	11	„
„ קרים	„	25	„

צוליב דעם וואס מען האט די נייע ערד אויסגעטיילט פאר יודען אין שכנות מיט די אלטע יודישע ישובים, האבען זיך די ערד-שטחים צונויפגעגאסען און איצטער פערמאגען מיר דארטען גרויסע שטרעקעס ערד מיט א דורכאויס יודישער באפעלקערונג.

אזוי למשל ציהט זיך אין כערסאנער קרייז א שטח ערד פון אנ'ערך הונדערט טויזענד דעסיאטין, וואס איז כסדר באזעצט מיט יודישע קאלאניסטען און קריוואראגער ראיאן ציהט זיך א שטח ערד פון 55000 דעסיאטין, וואס ווערט כסדר באארבייט פון יודישע קאלאניסטישע הענד.

דער גרעסטער יודישער ערד-שטח אין קרים געפינט זיך אין קרייז דזשאנקאי און פערנעמט 10 טויזענד כסדרדיגע דעסיאטינעס.

ווייסרוסלאנד ליידט פון ערד-קנאפקייט, האט מען דארטען קיין גרויסע כסדרדיגע ערד-שטחים נישט געקאנט אויסטיילען. צוליב דעם האט מען יודען אוועקגעגעבען ערד — 9 טויזענד דעסיאטין — אין שכנות מיט די יודישע שטעטלעך.

בכן איז דארטען דער נייער יודישער ישוב א המשך פונ'ם קליינעם יודישען שטעטעלע.

אזא מין צונויפגיסען פון יודישע קאלאניסטישע ישובים אין א כסדרדיגען ערד-שטח גיט די מעגליכקייט איינצושטעלען איינהייטליכע אדמיניסטראציע און נאך א געוויסער תקופה פון ענטוויקלונג אויסצוטיילען א גאנצען יודישען קאנט מיט א זעלבסטפערוואלטונג, פערשטעהט זיך לויט דעם נוסח, ווי מען טייטשט דעם בעגריף זעלבסטפערוואלטונג אין סאוויעט-רוסלאנד.

„קאמזעט“ האט אבער אנגעצייכענט פאר זיך גאר א גרויס פראגראם. ווי מיר ווייסען פלאנעוועט מען דארט באזעצען א 100.000 יודישע משפחות אויף ערד. דערצו האט מען אבער נויטיג א שטח פון 1 א האלב ביז 2 מיליאן דעסיאטין.

וואו קאן מען נעמען אזוי פיל ערד פאר יודען? אין די אויבענדערמאנטע יודישע ראיאנען איז קיין פולע פרייע נויטע ערד שוין נישט פערהאן, וועט מען מוזען ווענדען די אויפמערקזאמקייט אויף אזוי גערופענע „אומטויגליכע“ ערדען אויף זאמדען, זאלציגע און זומפיגע ערד-שטחים, וואס קאנען מיט דער הילף פון דער הויכער היינטוועלטיגער מערב-אייראפעאישער טעכניק איבערגעאנדערט ווערען אין פרוכטבערדיגע קאלאניעס.

אזוינע „אומטויגליכע“ ערדען זענען די זאמדען פון גלעשקאווסק, דער טעמראק, האלבא-נזער טשאנגא", באזאוו-ערד און אנדערע.

אויף אזוינע „אומטויגליכע“ ערדען האט מען אבער נויטיג גרויסע געלד-מיטלען און אזוי ארום בעקומט די „אומזיסטע סאוויעטען-ערד נאר א הויכען מקח.

אט דאס איז דער ערשטער גרויסער פראגע-צייכען, וואס שטעלט זיך אוועק פאר דעם ברייטען פראגראם פון „קאמזעט“.

די ערד-פראגע איז נאטירליך דער עיקר אין יעדער קאלאניזאציע-ארבייט. איינע פון די סיבות, צוליב וואס די יודישע קאלאניזאציע אין ארגענטינע האט זיך פריה אפגעשטעלט איז געווען, וואס מען האט זיך באצייטענס נישט באווארענט מיט גוטע ערד-קניות און נישט צוגעגרייט דעם נויטיגען ערד-פאנד. איצטער פערמאגט די יק"א אין ארגענטינע נישט מעהר ווי אנ'ערך 100 טויזענד דעסיאטין פרייע ערד, וואס קלעקט דארטען אויף קנאפ צו באזעצען 1000 משפחות.

אויב דאס בעקומען פון נייע ערדען אין רוסלאנד שטויסט זיך אן אויף גרויסע מניעות, לאמיר זאגען נישט יורידישע, ווי אין קאפיטאליסטישע לענדער, איז אויף טעכנישע שוועריגקייטען, וואס פאדערן גרויסע געלד-קרבנות, וועט די קאלאניזאציע-פראגראם פון „קאמזעט“ ממילא מוזען ווערען פיל שמעלער און באשיידענער איידער זי איז אנגעצייכענט געווארען.

אין רוסלאנד באציהט מען זיך, אויפ'ן אזיאטישען שטייגער, מיט א באזונדער'ן ביטול צו טעכנישע פראבלעמען. אזוי זאגט מען אוב אורחא, אז ערד איז פערהאן אין רוסלאנד בשפע, מען דארף די נאר טעכניש צוגרייטען.

דער נאר דערמאנט מיך אן א צווייטען נאר, אין היינעס א באמערקונג וועגען דעם קאפיטאליזם, וואס האלט זיך לויט זיין מיינונג אן א שום מאראלישער בארעכטיגונג, „נאר צוליב הויכער נויטווענדיגקייט“. — ווי מיר ווייסען אבער, האלט זיך דער קאפיטאליזם בלויז מיט זכות פון דעם „נאר“ שוין א היבש ביסעל יאהרען.

אנ'אומגליק מיט אזא „נאר“: צוליב איהם פערבלייבען אפט גרויסע און ברייטע פלענער נישט מעהר ווי חלומות.

ה. לאצקי בערטאלדי.

נייער פאלקסבלאט
29. נאוועמבער 1926

דאס לאדזשער לעבן

נייער פאלקסבלאט
29. נאוועמבער 1926

29 מאנטאג כג כסלו תרפ"ז	נאוועמבער זון-אויפגאנג 6,13 זון-אונטערגאנג 4,27 לענג פון טאג. 11

קאנטראל-פערזאמלונגען.

היינט, מאנטאג.

יאהרגאנג 1896.

(לעשנא 9) די וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן: — Z, W, U, T, P,

יאהרגאנג 1897.

(קאנסטאנטינער 81) די וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן: —,Z, W, U, T

יאהרגאנג 1899.

(קאנסטאנטינער 62) די, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט B, A, C, D, E, F, G, H, Ch, J, K, מארגען דינסטאג אלע איבריגע.

יאהרגאנג 1900.

(סקלאדאווע 40) די, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט B, A, C, D, E, F, G, H, Ch, I, J, K, מארגען, דינסטאג אלע איבריגע.

יאהרגאנג 1901.

(קאנסטאנטינער 81) די, וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן: R P O N M Ł מארגען, דינסטאג —,Z, W, U, T, S

צו די פערזאמלונגען דארף מען זיך מעלדען פונקט 9 א זייגער אינדערפריה סיטנעמענדיג מיט זיך דאס מיליטער-ביכעל מאביליזאציאנס-קארטע און אנדערע מיליטער-דאקומענטען.

רשימות פון די יאהרגענג: 1906, 1905 און 1904.

מעלדען זיך אויף טראגוטא 10 אידי שעה'ן פון 8 אין דערפריה ביז 3 נאכמ. שבת - פון 8 ביז האלב 2.

יאהרגאנג 1906.

היינט ד. 29. די, וועמענס פאמיליען-נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות Ł, L, מארגען, דינסטאג M.

שטראפען פאר נישט ריינ-האלטען די הייזער.

(ב) דאס רעגירונגס-קאמיסאריאט האט מיטגעטיילט די גוזנדהייט-אפטיילונג ביים מאגיסטראט, אז פאר נישט ריינהאלטען זייערע הייזער זענען בעשטראפט געווארען, וואלף אדאם, בעריש בייראך, בעריל פארזשענטשעווסקי, מרדכי בלאוואס, עליאש בערנשטיין, בייזער פייגע, קארפינסקי באלצעלאוו, קאוואלסקי זיגמונט, דאברעצקי יוזעף, ווישליצקי לייב, ברונאן אנאסער און לייזערזאן משה.

שטריקעריי-פאבריקאנטען רעדוצירען דעם ארבייטס לוין.

(ב) די פאבריקאנטען פון דער שטריקעריי-אינדוסטריע האבען זיך געווענדעט צו די ארבייטער ווענען פארקלענערען דעם לוין, מאטיווירענדיג דאס מיט דעם שטילשטאנד אין דער בראנזשע.

די נעכטיגע פערזאמלונג פון די ארבייטער אין לאקאל פון „פראצא" האט די פאדערונג פון די פאבריקאנטען אבגעווארפען.

פון „כתר צעירים".

מיטוואך דעם 8-טען דעצעמבער קומט פאר אין זאל „פילהארמאניע", א גראנדיעזע התחלת-הספר-פייערונג. אין דער פייערונג נעהמען אנטייל א גרויסער טימפאנישער ארקעסטער ווי אויך א כאר פון 40 פערזאן. ס'וועלען זיך אויך בעטייליגען מיט רעדעס מגיני דיומא בעוואוסטע אנגעזעהענע רבנישע פערזענליכקייטען.

די פייערונג האט ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס צווישען דער היגער יודישער בעפעלקערונג, און דער בילעטען-פערקויף געהט צו זעהר לעבהאפט.

ווען צוויי... קריגען זיך שווימט ארויס דער אמת.

„לאדזשאנין" און „פראצא" ענטדעקען סודות פון דער קראנקען-קאסע.

מ'האט געדארפט ערשט, אז ס'זאלען שטארבען צוויי פרויען, דורך דער אונדירעקטער שולד פון דער קראנקען-קאסע, אז די צוויי הויפט-דעה-זאגערס אין דער קראנקען-קאסע: די פ. פ. ס. און די נ. פ. ר. זאל זיך צוקריגען און פארווארפען זיך איינער דעם אנדערען פערשידענע זאכען אין דער קראנקען-קאסע, מ'קען דערמיט זיין צופרידען, ווייל די פערזיכערטע דערוויסען זיך דערוויל דעם אמת.

אט, למשל, איז דער „לאדזשאנין" דער ארגאן פון פ. פ. ס. ארויס מיט א מאמר, אז דער דירעקטאר פון קראנקען-קאסע ד"ר סאמבארסקי זיצט מעהר אויף אורלויב ווי אין דער קראנקען-קאסע און אז ס'וואלט שוין גלייכער געווען, אז מ'זאל דעם דאזיגען דירעקטאר פטור ווערען פון דער קאסע.

בלייבט די „פראצא", דער ארגאן פון נ. פ. ר. נישט שולדיג קיין ענטפער, און דערצעהלט, אז די פ. פ. ס.'שע חברים דער וויצע-דירעקטאר שוסטער נעהמט זיך יעדע וואך 1 און א האלבען טאג אורלויב און בעקומט דערפאר בעצאהלט פון דער קאסע און אז דער פ. פ. ס.'ישער הויפט-דאקטאר קלישינסקי אורלויבט זיך ווען ער וויל נאר אליין.

די זעלבע „פראצא" דערצעהלט בשעת מעשה נאך א סוד.

אין אקטאבער ה. י. האט דער הויפט-דאקטאר קלושינסקי אריינגעטראגען א פארשלאג אין דער פערוואלטונג, אז מ'זאל פאר איהם צונעהמען א געהילף. די פערוואלטונג האט דעם פארשלאג אפגעווארפען מיט'ן מאטיוו, אז ד"ר קלושינסקי אליין האט אויך נישט וואס צו טון, און נעהמט בחנם געלד. די פערוואלטונג האט דעמאלס אויסגעפאדערט דעם הויפט-אקטאר, אז ער זאל זעהן צו פארבעסערען דעם הייל-סיסטעם אין דער קראנקען-קאסע, וועלכער שטעהט אינטער יעדער קריטיק.

דער הויפט-דאקטאר האט דעמאלס אפגעגעבען אן ערקלערונג, אז די היילונג אין דער קראנקען-קאסע וועט נאך ערגער זיין, ווייל ער אליין קען זיך נישט קיין עצה געבען.

די נ. פ. ר האט דעמאלס אריינגעטראגען א פארשלאג צו רופען דעם הויפט-דאקטאר צו ארדנונג. דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען, באלד נאכדעם איז דער הויפט-דאקטאר קראנק געווארען אויף א דיפלאמאטישע קרענק און האט בעקומען א 6-וואכענדיגען אורלויב.

די „פראצא" גיט צו, אז ס'איז פאראויסצוזעהן, אז ד"ר קלושינסקי וועט שוין נישט צוריקקומען אויף זיין פאסטען.

ווי אזוי א פאזנאנטשיק וויל בעצאהלען א חוב.

סימולירט א גנבה, וואס איז איהם אבער נישט געלונגען.

איינער א פויזנער סוחר האט געהאט צו בעצאהלען א לאדזשער פירמע א רעכנונג אויף 15 טויזנד זלאטיס, ווען ס'איז אנגעקומען דער צאהלונגס-טערמין און קיין געלד איז נישט געווען, איז דער פאזנאנטשיק געפאלען אויף א געניאלע המצאה, ער איז געפאהרען קיין לאדז און אויפ'ן וועג האט ער זיך אויסגעשניטען די טאש פון דער וועסט, אין וועלכער ס'האט זיך כלומרשט געפונען געלד, כדי אזוי ארום צו סימולירען א גנבה.

ס'פערשטעהט זיך, אז די „גנבה" איז ערשט בעמערקט געווארען נאהענט פון לאדז, און נאכ'ן אנקומען קיין לאדז האט דער פויזנער סוחר געמעלדעט דער פאליציי.

דער ענין האט זיך אבער אויסגעוויזען פערדעכטיג, צוליב די פערשידענע נישט-גענויקייטען אין די ערקלערונגען פון „געליטענעם".

נאך א גאנצע רייהע קרייץ-פראגען האט זיך דער סימולאנט מודה געווען, געגען דעם סימולאנט איז פערפיהרט געווארען א פראצעס.

דער „קאכאנעק" האט זי פערראטען

און זי האט איהם דעם קאפ צושפאלטען.

מאריאננא דזשובעק האט שוין געהאט בעגראבען 2 מענער, ווען זי איז געקומען קיין לאדז.

דזשובעק איז געווען א גאנץ „אפעטיטליך ווייבעל" און אנגעהויבען זוכען א דריטען מאן.

אויב זי האט נישט געקענט געפונען א מאן, האט זי באלד געפונען א „פושיאטשעל" אין דער פערזאן פון שמעון ק. וועלכער האט זיך טאקי באלד אריינגעצויגען אין דזשובעק'ס וואוינונג און עס איז אוועק א לעבען. דזשובעק האט אבער אנגעהויבען צו פערדעכטיגען איהר „קאכאנעק", אז ער פערראט זי.

בעת א מחלוקת וועגען דעם ענין האט דאס ווייבעל מיט א טאמפ געוועהר איהם דערלאנגט איבער'ן קאפ. ק. איז געפאלען מיט א צושפאלטענעם קאפ, אויף דער ערד. דזשובעק איז ארעסטירט געווארען.

א טראגעדיע פון א יונגע אלמנה.

(בל) די 22-יעהריגע פייגע ש. אין שאדעק איז נאך א יאהר פרידליכען צוזאמענלעבען מיט איהר מאן געווארען אן אלמנה.

די אלמנה האט גע'ירש'נט פון איהר מאן א קאלאניאל-געוועלב אויף דער הויפט-גאס פון שטעדטעל.

די אלמנה האט גארנישט לאנג געטרויערט און נאך די שלושים האט זי זיך געלאזט ווייטער שדכנ'ען א נייעם מאן. פון לאדז איז אראפגעקומען א שדכן און האט גלייך מיט זיך מיטגעבראכט א חתן א געוויסען משה ס. און האט איהם פארגעשטעלט אלס א לאדזשער אינדוסטריעלער.

דאס פארל האט זיך אין א קורצע צייט פערליבט און דער אינדוסטריעלער האט פארגעלעגט, אז זיין כלה זאל פערקויפען דאס געוועלבעל אין שאדעק און זאל זיך אריבערציהען קיין לאדז, כדי די חתונה זאל שנעל קענען פארקומען.

דאס ווייבעל האט זיך שנעל געלאזט צורעדען. דאס געוועלבעל איז פערקויפט געווארען פאר 4,000 זלאטיס: א העלפט מזומן און א העלפט אין וועקסלען. איצט איז דאס יונגע פאר אבגעפאהרען קיין לאדז.

דא אין לאדז האבען זיך אנגעהויבען די צרות פון פייגע ש. ס. האט זי איינגעדונגען אין א צווייט-ראנגיגען האטעל, און א קורצער צייט ארום איז ס., וועלכער האט געהאט די גאנצע פאר גילדען אין טאש איינגאנצען נעלם-געווארען.

פייגע, האט זיך געפונען אין א זעהר שווערער לאגע ענטוישט און פעראריימט איז זי אויך אוועק היגעצער דער שטאדט און אויסגעטרינקען א גרויסע דאזע עסיג-עסענץ. אין א זעהר שווערען צושטאנד האט די פאגאטאוויע אבגעפיהרט די זעלבסטמערדערין אין שטאדטישען זאמעלפונקט.

א ראַ-יצל-ח'דיגער גנב.

גנב'עט ער, פאלט ער אריין. האט ער „א קאכאנקע", ווערט זי איהם אונטריי.

(—) ווען דער פראפעסיאנעלער גנב שמואל פאקעל איז דאס לעצטע מאל ארעסטירט געווארען, האט ער אינדערהיים איבערגעלאזען א „קאכאנקע" און אסך חברים. ווען ער איז אבער מיט א וואך צוריק ארויסגעגאנגען פון טורמע איז אינדערהיים קיינער נישט געוועזע. סאבאל איז געווען אהן א גראשען געלד און פשוט געהונגערט.

פרייטאג אין אווענד האט סאבאל דערזעהען זיין „קאכאנקע" אויף אגראדאווע גאס, ער איז צוגעגאנגען צו איהר און פערלאנגט געלד זי האט איהם געגעבען 20 זלאטיס, סאבאל האט דאן פערלאנגט, אז זי זאל איהם אריינגעהמען צו זיך אין וואוינונג, ווען דאס מיידעל האט איהם דערין אפגעזאגט, האט סאבאל איהר דערלאנגט עטליכע קלעפ איבערן קאפ, פון וואס זי איז געפאלען אהן בעוואוסטזיין. ער האט געוואלט ענטלויפען, נאר א פאליציאנט האט איהם פערהאלטען און אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

צום חנוכה-אווענד פון קרן הקימת לישראל.

די טראדיציאנעלע חנוכה-אווענדען פון „קרן הקימת לישראל", וועלכע קומען פאר אלע יאהר ביי אונז אין שטאדט, האבען זיך קונה-שם געווען צווישען די ציוניסטישע קרייזען און האבען געוואונען א גרויסע פאפולאריטעט, צוליב דעם אינהאלטסרייכען און ספעציעל צוגעפאסטען פראגראם.

צוליב דעם, וואס היינטיגעס יאהר פאלט אויס דער 25 יעהריגער יובילעאום פון קק"ל, בעמיהט זיך דאס דירעקטאריום צוזאמען מיט דעם פרויען-קאמיטעט, אז דער אווענד, וואס קומט פאר שבת, אין ווייסען זאל פון פאנסופעל, זאל טראגען א ספעציעלען פייערליכען כאראקטער.

דער מוזיקאליש-ליטעראַרישער טייל פון פראגראם וועט זיין אויסגעפיהרט דורך די בעסטע מוזיקאלישע און ליטעראַרישע כחות פון אונזער שטאדט. נאכן פראגראם וועלען פארקומען טענץ.

Dr. L. LEWITAN

נעהמט אן אין דערהייב פון 5 ביז 7 אווענד צו קליניק-פריוען. פון 31 גדאנסקא 31.

דער טונקעלער אין לאדז.

דעם היינטיגען מיטוואך וועלען מיר האבען אין לאדז א זעהר אנגעלייטען גאסט.

אזא גאסט, וואס זאגט וועגען זיך, אז וואו ער קומט איז אנגעלעגט.

אט, למשל, זענען שוין אין לאדז אנגעלעגט גאנצע קופעס פון די העלצלעך, מיט וועלכע מען גייט ברוקירען די גאסען אלץ, פערשטעהט זיך, לכבוד דעם אנגעלעגטען גאסט'ס-ווענען —

לכבוד דעם בעריהמטען יודישען הומאריסט, דעם טונקעלען.

עס איז ביי אייך — זאגט ער — א ביסעל טונקעל און פינסטער אויף אייערע געמיטער, וועל איך אי"ה קומען, איך, דער טונקעלער און מאכען ליכטיג: איך וועל אינטערווענירען אין דער עלעקטראווניע זי זאל מאכען א שטיקעל בעוועגונג אין דעם מסחר!

אין דער טונקעלער, אז ער זאגט, איז עס אומר ועושה! אז ער זאגט עלעקטראווניע, וועט עס געוויס זיין — גאזאווניע, אז ער האט אומעלט געזאגט, ער גייט בלי נדר חתונה-האבען, האט ער חתונה געהאט, און נישט טאקי גלאטעפיס אזוי אין דער וועלט אריין, גענומען און התונה געהאט, נאר טאקי מיט א פרויענצימער.

איצט, אז ער זאגט, ער קומט מיטוואך אין פילהארמאניע-זאל, זענען מיר טאקי זיכער, אז ער וועט קומען, און נאך זיכערער זענען מיר, אז עולם וועט אויך קומען, כדי צו הערען דעם בעליבטען שריפטשטעלער, און פארוואס טאקי נישט, אין איינוועגס, אנקוקען איהם פנים אל פנים?

כשר — טריף.

קצבים טארען נישט פערקויפען ווען אפילו מ'חיל.

( ) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ועד הכשרות צוזאמען מיט'ן רבינאט איז בעטראכט געווארען די פראגע וועגען דעם, וואס ביי א טייל יודישע קצבים ווערט פערקויפט טריפה פלייש צוזאמען מיט כשר'ס, און די קונים ווערען אפט אריינגעפיהרט אין א טעות.

ס'איז דעריבער בעשלאסען געווארען צו פעראָרדנען די קצבים, אז זיי טארען בכלל נישט קיין יודען פערקויפען קיין טריפה פלייש, ווען אפילו זיי זאלען פערלאנגט.

ס'איז אויך בעשלאסען געווארען, אז ס'מוזען זיין בעזונדערע יאטקעס פאר טריפה פלייש.

„תומכי אורחים".

אויף דער לעצטער פערוו.-זיצונג איז פערטיילט געווארען א גרעסערע צאהל געלד-אינטערשטיצונגען אין דער הויך ביז 15 זל. א פערזאן, ליידער האבען אבער פיל ביטעס נישט געקאנט בעפרידיגט ווערען צוליב דעם, וואס די קאסע פון פ ראיין איז געבליבען אהן געלד-מיטלען.

כדי צו פערשטארקען די פינאנץ-מיטלען פון פעראיין ארדנעט איין „תומכי אורחים" אין דעם לעצטען טאג חנוכה אין זאל „פילהארמאניע" א טעאטער-פארשטעלונג מיט דער בעטייליגונג פון די בעסטע יודישע ארטיסטען.

הויפט-געווינסטען

פון דער „שעניעוויטשובקע"-לאטעריע.

53,104 אויטאמאביל פון דער מארקע „פארד".

65,990 שרייב-מאשין „רעמינגטאן".

243,764 א גראמאפאן.

50,214 א ראווער.

19,527 א גאלדען מענער-זייגערל.

231,612 א גאלדען דאמען-זייגערל.

שטייערן, זונטאָג-רוה, האַנדעלס-קאַמער.

נעכטיגע קאָנפערענצען מיט'ן אַנטייל פון דעפּ. ווישליצקי אין סוחרים-פעראיין (פּיעטריקאָווער 10) און אין קהלה-זאַל.

ערב דער פעראייניגונג פון אַלע 3 סוחרים-פעראיינען אין לאָדז

קאָנפערענץ אויף פּיעטריקאָווער 10

נעכטען איז אין לאָדז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די פערוואַלטונגען פון די 3 סוחרים-פעראיינען (פּעטריקאָווער 10, פּעטריקאָווער 73 און פּאָלודניאָווע 15). צו דער דאָזיגער קאָנפערענץ איז ספּעציעל געקומען פון וואַרשע דעפּוטאַט ווישליצקי. אויסנוצענדיג די דאָזיגע געלעגענהייט האָט דער סוחרים-פעראיין פון פּעטריקאָווער 10 צוזאַמענגערופען אַ קאָנפערענץ פון די מיטגלידער, אויף וועלכער ס'איז אויך אַנוועזענד-געווען דעפּ. ווישליצקי, וועלכער איז אַרויסגעטראָטען מיט אַ גרויסער רעדע און ער האָט צוו. אַנד. געזאָגט: די שטייער-פּאָליטיק אין פּוילען איז אין אָנפאַנג איינגאַנצען געווען געווענדעט צום שאַדען פון די יודען. דאָס האָט איצט פון דער סיים-טריבונע אָנערקענט אויך דער מיניסטער באַרטעל. די פּאָליטיק פון פּילסודסקי צו ברעכען די ענדעציע האָט אַרויסגערופען אַ מורא, אַז ס'זאָל זיך נישט איבערטראָגען אויך אויף דער יודישער גאַס, אַז דער יודישער איינהייטליכער פראָנט זאָל נישט צושטערט ווערען. אָבער די מורא איז איבעריג, דער יודישער פראָנט בלייבט אונערשיטערט.

איבערגעהענדיג צו דער פראַגע וועגען די שטייערן זאָגט דער רעדנער: נישטאָ אַזאַ יודישער סוחר און פאַבריקאַנט וואָס זאָל זיין אימשטאַנד צו בעצאָהלען די שטייערן, די רעגירונג איז מכנים געווען צו פערקלענערען דעם אומזאַץ אין הויכט פון 2 אויף 1 פּראָצ. ווייל זי האָט איינגעזעהן, אַז אויב נישט, וועט דער גאַנצער מסחר אַ נפטר-געהן. דאָס פערקלענערען די שטייערן וועט זיך איצט נישט לאָזען אַדורכפיהרען; פון אומזאַץ-שטייער וועט מען דעם סוחרטום נישט בעפרייען, ווייל דער דאָזיגער שטייער עקזיסטירט דערווייל אויך אין אַנדערע מלוכות.

אין די צאַרישע צייטען ווען דער אַנטיסעמיטיזם איז געווען זעהר אַ גאַנגבאַר אַרטיקעל, איז דאָך אין בעציהונג צום האַנדעל נישט אַרויסגעוויזען געוואָרען קיין אַנטיסעמיטישע טענדענצען, לײדער קען מען דאָס נישט זאָגען וועגען די ביז-איצטיגע פּוילישע רעגירונגען.

די איצטיגע רעגירונג האָט איינגעזעהן דעם פעהלער און וויל איהם מיילווייז אויסבעסערען, דער פינאַנץ-מיניסטער האָט פאָראָרדנעט איינצוקאַסירען די שטייערן פון דאָרף, וואָס האָט ביז איצט געצאָהלט ווייניג אָדער גאָרנישט, צו פערלאַנגען פון דער רעגירונג, אַז דאָס איינצאָהלען די שטייערן זאָל פּראָלאָנגירט ווערען איז אוממעגליך; דער חוב וואַקסט מיט יעדען טאָג, מ'קען אָבער אויך נישט דערלאָזען, אַז די גראַבסקי-עגלה זאָל אומגליקליך מאַכען דעם סוחרטום. די זונטאָג-רוה-פראַגע איז שוין נישט קיין רעליגיעזע פראַגע, זי איז אויסגעוואַקסען אין אַ מלוכה-פּראָבלעם. דעפּ. ווישליצקי דערצעהלט וועגען דער פּראָיעקטירטער האַנדעלס-קאַמער. דער געזעץ איז אויסערליך זעהר דעמאָקראַטיש געבויט, און דער מיניסטער האָט אַפילו געמיינט, אַז ביי דעם פּראָיעקט וועלען די יודען בילדען אַ מעהרהייט אין דער האַנדעלס-קאַמער, אין דער ווירקליכקייט איז דער פּראָיעקט אַזוי צוגעשניטען, אַז פון די 80 מיטגלידער ביי 40 פערטרעטער פון סוחרטום, וועלען די יודישע סוחרים בעקומען קוים 8 פלעצער.

כדי אויסצופיהרען עפּיס, אַז די בעמיהונגען פונ'ם סוחרטום זאָלען האָבען אַנ'ערפאָלג, מוז זיין אַ גוט-אָרגאַניזירט סוחרטום, וואָס זאָל נישט זיין צוטיילט אויף פיל פעראיינדלעך. ביז ס'ווערט נאָך אָנגעווענדעט די טערמינאָלאָגיע פון „יודישע" און נישט-יודישע סוחרים, מוזען עקזיסטירען יודישע סוחרים-אָרגאַניזאַציעס, וואָס זאָלען פערטיידיגען זייער רעכט.

צום סוף דריקט דער רעדנער אויס זיין זיכערקייט, אַז די לאַגע וועט זיך בעסערען, אַז די מיהרעדיגע קרייזען וועלען דערזעהן, אַז דורכ'ן האַנדעל לעבט מען אויך אויף די אינדוסטריע און די אַלגעמיינע ווירטשאַפט פון דער מלוכה

נאָכן רעפעראַט האָט זיך אָנגעהויבען אַ דיסקוסיע, דער ערשטער טרעט אַרויס ראַטמ. ביאַלער, ער דאַנקט דעם רעדנער פאַר'ן שמועס. ער ווינדערט זיך אָבער פאַרוואָס ער האָט גאָרנישט דערצעהלט וועגען דער טעטיגקייט און וועגען די פּלענער פון יודישען „קאָלאָ" אויפ'ן ווירטשאַפטליכען געביט. ה' שכרויך זאָגט זיך אַרויס געגען דער איינגעפיהרטער רעגלאַמענטאַציע-סיסטעם אויף אויסלענדישע סחורות. ער בעקלאָגט זיך אויפ'ן פּראָטעקציע-סיסטעם, וואָס ווערט דערביי אָנגעווענדעט אַפילו אין די סוחרישע רייהען גופא. דעפּ. מינצבערג ווייזט אָן, אַז דער קאַמף פאַר די סוחרישע רעכט קען נישט געפיהרט ווערען נור אין דער עקאָנאָמישער פלאַכע, ער מוז אויך ווערען אַ פּאָליטישער. מיט אַ לענגערע רעדע טרעט אַרויס ה' אַסט.

ער רעדט אין זיין אייגענעם נאָמען. אָנווייזענדיג אויף דעם, אַז די וואַרשאַווער צענטראַלע דאַרף געוועהלט ווערען אויף אַנ'אַלפּוילישען צוזאַמענפאָהר, שטעלט ער זיך אָפּ אויף דער פאָדערונג פון פערלענגערען דעם האַנדעלס-טאָג. ער מיינט, אַז ס'וואָלט פאַר פיל בראַנשען געווען מעגליך אָפּצוזאָגען זיך פון פערלענגערען דעם האַנדעלס-טאָג און פאַר דער קאָנצעסיע אויסצופּועלען ביי די אָנגעשטעלטע, אַז זיי זאָלען מסכים זיין אָפּצוהאַלטען די געשעפטען אום זונטאָג. ער שטעלט זיך אויך אָפּ אויף דער צוריסענקייט אויף די ערטער, צוליב דעם קומען אַריין אין די שאַצונגס-קאָמיטעטן נישט קיין פּאַסיגע פערטרעטער און די צענטראַלע רעאַגירט נישט אויף דעם.

די ה"ה וואָלמאַן און ראָזענבערג רעדען וועגען דעם ריטשאַלט-שטייער און פערלאַנגען ער זאָל איינגעפיהרט ווערען.

ה' ווייס דערצעהלט וועגען די שוועריגקייטען וואָס ווערען געמאַכט פאַר די רייזענדע ביים אַרויסגעבען אויסלענדישע פּעסער. אַ היגע פירמע האָט אַרויסגעשיקט קיין קאָנסטאַנטינאָפּאָל אַ גרעסערע פּאַרטיע סחורה. ווען איהר רייזענדער האָט געזאָלט אַרויספאָהרען האָט מען איהם נישט אַרויסגעגעבען קיין פּאַס, ווייל ער האָט אַ פּאַטענט פון אַ סוחר. די פראַגע איז איבער אין וואָיעוואָדזטווא, פון דאָרט אין מיניסטעריום. דערווייל ליגט די סחורה אין קאָנסטאַנטינאָפּאָלער צאָל-אַמט און קען פערקוימט ווערען פון ליציטאַציע. כדי אַרויסצוגעבען איהם אַ פּאַס, פאָדערט מען פונ'ם סוחר אויך אַ רייזענדער פּאַטענט.

איינזש. פּראַשקער ווייזט אָן, אַז אַלע וועהאַגען ליידען די יודען נישט נאָר אַלס סוחרים, נאָר ווייל זיי זענען יודישע סוחרים. דער קאַמף קען זיך נישט איינשליסען אין ריין עקאָנאָמישע פאַרמען, נאָר מוז טראָגען אויך אַ פּאָליטישען כאַראַקטער, ער איז צופרידען פעסטצושטעלען, אַז דעפּ. ווישליצקי האָט זיך אָבגעזאָגט פון זיין אַלטען אני מאמין (אַסימילאַציע) און רעדט שוין איצט וועגען יודישען פאָ"ק. ס'רעדען נאָך די ה"ה רעכטמאַן, וויינריב ה' איזנער, וועלכער ווייזט אָן, אַז דער איינקויפס-שטייער איז אָנגעשאַצט אין אַ 5 פאַכיגער מאָס, און די סוחרים קענען איהם נישט בעצאָהלען, ער דערצעהלט אויך, אַז די עולה מאַכט אָן שרעקליכע פערזוכונגען, מאַכט קאַליע די סחורות ביים איבערפיהרען און ווען די סוחרים בעקומען זייער ווייסצייג, פערלירט עס אַ העלפט אין ווערט. ער לעגט דעריבער פאָר צושיקען אַ דעלעגאַציע צום פּרעזעס פון פינאַנץ-קאַמער און אין דער דעלעגאַציע זאָל זיך אויך בעטייליגען דעפּ. ווישליצקי.

נאָכדעם ווי ס'רעדען נאָך פּרעזעס שיק, דעפּ. מינצבערג, וויצע פּרעזעס פריידליך בעקומט ווידער דאָס וואָרט דעפּ. ווישליצקי, אָפּשטעלענדיג זיך אויף זיין 8 יאָהריגער טעטיגקייט ווייזט ער אָן, אַז ער האָט זיך איבערצייגט, אַז אין די רעגירונגס קרייזען רעכענט מען זיך נישט מיט קיין רעדעס, נאָר מ'האָט דורך אַרץ פאַר פאַקטען און ציפערן. ביז לאַנג וועט נישט האָבען קיין גוטע אָרגאַניזאַציע, וועט זי גאָר נישט אויספּועלען. די צענטראַלע האָט געשאַפען 380 פיליעס, האָט אַרויסגערופען אַקטיוויטעט ביי די סוחרים-מאַסען, וועלכע זענען פריהער געווען אינערט. מ'ווייסט שוין אַז אויף אַנ'עולה אין דער פּראָווינץ, רופט זיך אָפּ די וואַרשאַווער צענטראַלע, וועלכע קעמפט פאַר דעם, אַז אַ יוד זאָל נישט בעטראַכט ווערען פאַר אַ בירגער פון דער צווייטער קאַטעגאָריע.

אָפּשטעלענדיג זיך אויף זיין אני-מאמין ערקלערט דער רעדנער: יעדע בעוועגונג האָט איהרע צייטען. די אַסימילאַציע האָט געוואָלט זעהן אַנ'איינגעהויקערטען יוד. איצט וויל איך זעהן אַ מענש מיט אַנ'אויסגעגלייכטע פּלייצע און וויל, אַז דאָס יודישע פאָלק זאָל נישט בעראַבט ווערען אין זיינע רעכט. אויך אין יודישען „קאָלאָ", זאָגט דער רעדנער, האָבען מיר אויפ'ן פאָדערגרונד אַרויסגערוקט די עקאָנאָמישע פראַגען. דער רעדנער גלויבט אין דער צוקונפט פון יודישען סוחרטום אין פּוילען. מיר זענען זאָגט ער געווען אַלעמאָל די בילינגסטע אין דער וועלט און דאָ האָט מען אונז געוואָלט פערשרייען פאַר די טייערסטע. צו דער ווירטשאַפט זענען די יודען נוצליך און וויכטיג און קיינער וועט זיי נישט פערדרענגען און כ'גלויב, פערענדיגט דער רעדנער, אַז נישט ווייט איז די צייט, ווען די איצטיגע צאָהל סוחרים אין פּוילען וועט זיין צו קליין און וועט נאָך דאַרפען פערגרעסערט ווערען.

די קאָנפערענץ פון די פערוואַלטונגען אין לאָקאַל פון דער קהלה.

נעכטען אין אָוונט איז אין לאָקאַל פון דער לאָדזער קהלה פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון די פערוואַלטונגען פון די לאָדזער סוחרים-פעראיינען (פּעטריקאָווער 73, פּעטריקאָווער 10 און פּאָלודניאָווא 15) מיט'ן אַנטייל פון דעפּ. ווישליצקי. די קאָנפערענץ איז געפיהרט געוואָרען אונטער'ן פאָרזיץ פון דעפּ. ווישליצקי. ער האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו פעראייניגען די כוחות פונ'ם סוחרטום און צו שאַפען אַנ'איינהייטליכע פעראייניגטע אָרגאַניזאַציע. אַרום דעם ענין האָט זיך ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטער וכוח, בעת וועלכען ס'איז אָנגעוויזען געוואָרען אויף געוויסע שוועריגקייטען פון אַדורכצופיהרען די פעראייניגונג. צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען אויסצושטעלען אַ קאָמיסיע פון 9 פערזאָן צו 3 פערזאָן פון יעדען פעראיין.

אין דער קאָמיסיע זענען געוועהלט געוואָרען מצד פּיעטריקאָווער 73 – די ה"ה מאַלאַכאָווסקי הערץ און י. טאָבאַקסבלאַט; מצד פּיעטריקאָווער 10 – די ה"ה איזנער, ראַטמ. ביאַלער און זעלמאַנאָוויטש און מצד פּאָלודניאָווא 15 – די ה"ה ב. רוס, דונקעלמאַן און בראָנאָווסקי. דעם 5. דעצעמבער וועט אין וואַרשא פאָרקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון די סוחרים-פעראיינען פון גאַנץ פּוילען. בעת'ן דאָזיגען צוזאַמענפאָהר וועלען די מיטגלידער פון דער קאָמיסיע צוזאַמען מיט דער וואַרשאַווער צענטראַלע אויסאַרבייטען די בעדינגונגען אויף וועלכע ס'דאַרף פאָרקומען די פעראייניגונג פון די לאָדזער סוחרים-פעראיינען.

די אנוסים אין פּאָרטוגאַל.

(רעפעראַט פון איינזש. שמואל שוואַרץ).

אין רעפעראַט, וואָס איינזש. שמואל שוואַרץ האָט געהאַלטען אין היגען ציוניסטישען קאָמיטעט וועגען די מאַראַנען אין פּאָרטוגאַל, האָט ער דערצעהלט, אַז אין זיין אַרכיוו געפינט זיך אַנ'אויסרוף פון דער אינקוויזיציע נאָך פון יאָהר 1815, אין יאָהר 1821 איז די אינקוויזיציע שוין געוואָרען אָבגעשאַפט. אָבער די אַנוסים זענען נישט אַרויס פון זייער געהיימניש און האָבען ווייטער געפיהרט זייער בעהאַלטען אַרט לעבען. די אינקוויזיציע האָט געפיהרט אַ גענויע יחוס-רעגיסטראַציע פון די אַנוסים-פאַמיליעס און האָט גענוי געוויסט וויפיל פון זיי ס'איז אַ $1/2$, $1/4$ אָדער $1/3$ יוד ד. ה., וויפיל געמישט-בלוט איז שוין פאַרהאַנען אין דער. אָדער יענער פאַמיליע. ביי די דאָזיגע אומשטענדען זענען פיל, זעהר פיל יודישע מנהגים און דינים פערנאַכלעסיגט געוואָרען און אַנדערע אומגעענדערט געוואָרען. אַזוי איז יום כפור ביי זיי געפייערט געוואָרען אויף 11. תשרי דער פּסח-סדר – אין 3 טאָג פּסח א. א. וו. מיט דער צייט זענען פיל מנהגים פערגעסען געוואָרען. די תפלות זענען אָפּגעריכטעט געוואָרען אויף פּאָרטוגעזיש.

די אַנוסים זענען אויך נישט גע'מל'ט. נאָך אין יאָהר 1709 פלעגען פאָרקומען פאַלען, אַז מ'פלעגט אין געהיים קומען פון דער פרעמד מל צו זיין די אַנוסים. אַ צייט-לאַנג האָבען נאָך די פּאָרטוגעזער-אַנוסים איינגעהאַלטען די בעציהונגען מיט די אַנוסים פון אויסלאַנד, אָבער שפּעטער איז אויך דאָס פערלוירען געגאַנגען און זיי זענען געבליבען פולשטענדיג איזאָלירט.

אין אָנהויב פון פאָריגען יאָהרהונדערט האָבען נאָך די אַנוסים געשפּילט אַ געוויסע ראָל אין געזעלשאַפטליכען לעבען אין אַדמיניסטראַציע, פּאָליטיק, קונסט און וויסענשאַפט. אָבער ביסלעכווייז פערלירען זיי זיך איינגאַנצען און בעזונדערס אין די לעצטע 15–20 יאָהר נאָך דער איבערקעהרעניש האָט זיך ביי דער אינטעליגענץ שטאַרק אָנגעהויבען די געמישטע חתונות א. א. וו. דעם המון דראָהט אַ פיזישע דעגענעראַציע צוליב דעם, וואָס זייערע שדוכים קומען פאָר אין אַ ענגען קרייז פון פערוואַנדטע און קרובים. ס'פיהלט זיך איבעראויס אַ מאַנגעל אין מענער און די דערנעהנטערונג מיט די יודען וואָלט געהאַט אפילו אַ ריין פיזישע בעדייטונג. די אַנוסים, וועלכע האָבען ביז דער סאַמע לעצטער צייט אפילו נישט געוואוסט וועגען די גרויסע יודישע קהלות פון אייראָפּע, האָבען זיך איצט שטאַרק פעראינטערעסירט און ציהען צו אַלעם, וואָס איז יודיש.

אַ שטאַרקער אינטערעס איז פאַראַן צווישען זיי, אַפילו ביי דער אינטעליגענץ, פאַר'ן אויפבוי פון א"י. ה' שוואַרץ פערענדיגט זיין בעריכט מיט אַ טראַדיציאָנעלען יודישען „שלום" אין נאָמען פון די יודישע ברידער אַנוסים אין פּאָרטוגאַל. נאָכ'ן אינטערעסאַנטען רעפעראַט האָט זיך ענטוויקעלט אַ שמועס, בעת וועלכען איינינע אַנוועזענדע: ד"ר פּראַשקער, רעד. י. אונגער א. אַנד. האָבען געשטעלט פראַגען און איינזש. שוואַרץ האָט אויף זיי אויספיהרליך געענטפערט. צוו. אַנד. האָט ער דערצעהלט וועגען אַ היסטאָרישען עפּיזאָד פון נאַפּאָלעאָנ'ס מלחמות. אַ פּאַריזער יודישער באַנקיר, וואָס האָט געשטאַמט פון די אַנוסים האָט געבענדיג אַ הלואה נאַפּאָלעאָנ'ען, געשטעלט איהם אַ תנאי, אַז דאָס שטעטעל פון וועלכען ער שטאַמט אין פּאָרטוגאַל, זאָל בעת די קריגס-אָפּעראַציעס נישט בעשעדיגט ווערען, און ס'איז אַ היסטאָרישער פאַקט, אַז דאָס שטעטעל איז פון די קריגס-געשעהענישען אָפּגעשוינט געוואָרען.

אין פּאָרטוגאַל, דערצעהלט ה' שוואַרץ איז געווען אַ יחוס-קאַסטע די לינעאַליסטען, וואָס האָבען געפיהרט זייערע יחוס-בריף „ריין" פון פרעמדער צומישונג. ווען מאַרקיז קאַמפּאַל איז געקומען צו דער מאַכט, האָט ער צוזאַמענגערופען די אַלע יחסנים פון ריינעם בלוט און האָט זיי אַלעמען בעפוילען אין געהיים זיך דורכאויס אויסמישען מיט די אַלע $1/16$ $1/32$ א.א.וו. די אַלע גינעקאָלאָגישע טאַבעלען זענען פערניכטעט געוואָרען.

איינזש. שוואַרץ דערצעהלט אויך, אַז דער קאָמיטעט „למען האנוסים" האָט שוין צוגעשיקט ספרים, תפילין, תלתים 2 ספר תורות קיין ליסאַבאָן און אין ליסאַבאָן איז געגרינדעט געוואָרען די ערשטע שולע פאַר יודישע קינדער, און איינינע אַנוסים בעזוכען שוין די שולע. ביי דער געלעגענהייט האָט איינזש. שוואַרץ אויך מיטגעטיילט, אַז ער האָט פאָרגעלייגט דעם אַמט פון אַ רב הכולל פאַר פּאָרטוגאַל אַ יונגען יודישען געלערנטען פון פּוילען.

ווי מיר דערוויסען זיך איז דער דאָזיגער געלערנטער אַ לאָדזער – דער בעקאַנטער ד"ר שלום טרייסטמאַן אַ זוהן פונ'ם געוועזענעם לאָדזער אויבער ראַבינער אליעזר טרייסטמאַן ז"ל.

(געשפּרעך מיט'ן דר. טרייסטמאַן זעה 1-טע זייט)

אונזערע געזעלשאפטליכע טוער.

דער יודישער לאוויק.

מיר איז אויסגעקומען איינינגע מאל צו בעזוכען די געזונדהייטס-אפטיילונג פון מאגיסטראט. און ווי מיין טבע איז, נעה איך שטענדיג צום קאפ, דעריבער בין איך א פאר מאל געזעסען אין קאבינעט פונ'ם יודישען לאוויק. עס איז נישט געווען אזוי לייכט אנצוקומען אין דער קאלייקע. פון ניין אין דער פריה ווארטען שוין מענער און פרויען מיט און אהן קינדער, יונגע און אלטע, יעדער ברענגט צו דעם לאוויק אנ'אנדערע זארג, אנ'אנדערע צרה אנ'אנדערע אומגליק: ווער עס דארף אנגענומען ווערען אין שפיטאל, ווער ס'האט אין דע משפחה צום אומגליק א קאנדידאט קיין קאכאנובקע, ווער ס'נויטיגט זיך אין אפעראציע, ווער ס'האט צו בעצאהלען שפיטאל-געלד.

און נישט דוקא מיט „קראנקע" געשעפטען קומט מען צום לאוויק יאעל, אויב עמיצער האט צו בעצאהלען לאקאלאווע און קען נישט, אויב מען וויל איהם ארויסווארפען פון דירה, אויב מען לאזט איהם נישט שטעהען אויפ'ן מארק, אויב מען איז ארבייטסלאז און מען זוכט א וועלכע עס איז בעשעפטיגונג, אלע קומען צום יודישען לאוויק, כדי דורך איהם געהאלפען צו ווערען.

עס קומט אריין א פרוי מיט טרערען אין די אויגען מיט א צובראכען הארץ: „לאוויק זאגט זי, די טאכטער איז קראנק זי מוז אין פאזנאנסקי'ס שפיטאל", עס העלפט נישט דעם לאוויקס ערקלעהרונג, אז ער קען איהר שיקען נאר אין ראדאגאשטשער שפיטאל, ווייל דארט איז דא א פרייער פלאץ, אבער די מוטער אויף פויליש און אויף יודיש לאזט נישט אפ דעם לאוויק, זי איז גובר, ווייל ער געהט אריין אין איהר לאגע. ער פערשטעהט, אז די מוטער וועט רוהיגער זיין פאר'ן שיקזאל פון איהר קראנק קינד, אויב עס וועט געהיילט ווערען אין שפיטאל, צו וועלכען ער זי האט מעהר פערטרויען.

און איידער די פרוי איז ארויס פון קאבינעט שטעהט שוין א יוד מיט פאות אין א לאנגער קאפאטע; ער האלט א בריוועלע פון ה' בערגער. דער לאוויק רעדט צו איהם יודיש און הייסט איהם אנטון דאס היטעל, ווייל דער יוד האט מיט א ציטערדיגע האנד געוואלט ארא‑פנעהמען דאס היטעל. עס פערשטעהט זיך, דאס דער יוד האט א שווערען ענין — דער לאוויק מאטערט זיך צו געפינען א אויסוועג און דער יוד גיט איהם א הייסע ברכה.

אויך דעם ה' בערמאן האב איך נישט איין מאל געטראפען ביי'ם לאוויק, אלע מאל מיט אנדערע שתדלנות, אלע מאל מיט איין אנדער קשיא און טובה. דער לאוויק ווערט פלוצלינג נישט אין קאבינעט. ער האט זיך אריבערגעכאפט אין ווידזיאל פראטקאווי אפצוראטעווען א יודען פון א ליציטאציע. ווען ער קומט צוריק, שטעהט שוין א סטודענט, וועלכער דארף האבען פון ווידזיאל אפיעקי ספאלעטשנעי א צייגניש, אז ער קען נישט איינצאהלען קיין שכר למוד אין אוניווערסיטעט. דער לאוויק שרייבט איהם אויף אויף זיין ביטע צום גאטשאלגיק פון דעם ווידזיאל א פאר ווערטער און דער סטודענט בעקומט זיין צייגניש אהן שוועריגקייטען.

די טיר פון קאבינעט מאכט זיך נישט צו אבער דער לאוויק לאזט אלעמען פלוצים ווארטען, ווייל ער מוז לויפען אין וואיעוואודזטווע אפצוראטעווען די יודען, וועלכע מען לאזט נישט שטעהן אויפ'ן מארק. די פאטענטען בלייבען רוהיג ווארטען, זיי ווייסען, דאס אויב ער איז אוועקגעגאנגען, מן הסתם איז דאס זעהר וויכטיג, און זיי ווייסען, אז זיי וועלען געדולדיג ווארטען וועלען זיי געוויס דערגרייכען זייער ציל.

צו בעוואונדערען איז, וואס די גאנצע צייט פון דער ארבייט, וואס ער נעהמט אן דאס פובליקום, ברענגט איהם קיין זאך נישט ארויס פון גלייכגעוויכט, פון געדולד. כאטש מען קומט צו איהם מיט א סך קלייניגקייטען אפשר אויך מיט נארישקייטען, אבער ער הערט אויס יעדערן, פאר יעדערן האט ער א שמייכעל, א גוטווארט. און דערביי ערלעדיגט ער די בקשות, נישט מאכענדיג קיין אונטערשיד צווישען ארים און רייך, פרום און פריי, לינקס און רעכטס.

איך בין אמאל ארויס דער לעצטער פון קאבינעט און ה' יאעל האט שוין אנגעטאן דעם ראק אוועקצוגעהן, אבער אויף די טרעפ האט איהם בעגעגנט א פערבלאנדזשעטער פערשפעטיגטער „קליענט", וועלכער האט געוואלט דוקא אויף פויליש ערקלעהרען זיין בקשה. דער לאוויק האט אנגעהויבען אויף מאמע לשון צו דערגעהן פון דעם חסידישען יונגערמאן, וואס ער פערלאנגט, און דער בלאסער, שוואכער יוד האט דעם לאוויק אומגעקעהרט פון זיין וועג צום מיטאג צוריק אין קאבינעט, וואו עס איז נאך אלץ געשטאנען דאס קאלטע גלאז טיי, וועלכע מען האט דערלאנגט דעם לאוויק אין דער פריה.

אבסערווירער.

Zakład fotograficzny

„PARISIEN" ŁÓDŹ BRZEZINSKA 69.

דערמיט מאך איך בעקאנט, אז צוליב רעקלאמע האב איך איינגעפיהרט אויסערגעוועהנליכע נידריגע פרייזען אויף מיינע קינסטלעריש אויסגעפערטיגטע פאטאגראפיעס לויט די אונטען אויסגערעכנטע אויסנאהמס-פרייזען:

6 פאסטקארטען ג. פ. דאפעלט רעטושירט 3 זל.

6 קאבינעט-בילדער „ „ „ 8 „

1 ארי‏גינאל-פארטרעט ג. פ. 8 „

אויסער דעם גרופען-אויפנאהמען. אויסער'ן אטעליער ווערען אויך אנגענומען אויפנאהמען צו זעהר מעסיגע פרייזען. | צופאהר מיט'ן טראמוואי נומער 1.

בעמ.: צו יעדען האלבען טוץ פאסטקארטען ווערט צוגעגעבען א פאטא-פארטרעט.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רעדאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטווארטען אויף יורידישע אנפראגען, וואס ווערען צוגעשיקט נאר שריפטליך פון אונזערע לעזער.

> **קופאן.**
> יורידישע אפטיילונג פון „נייעם פאלקסבלאט"
>
> בײַם דערלאנגען אנ'אנפראגע אויף א יורידישע עצה דארף צוגעלעגט ווערען דער קופאן מיט דער דאטע פון טאג, ווען די אנפראגע ווערט אריינגעגעבען. אויף אנפראגען אהן קופאן וועט מען ענטפער נישט געגעבען ווערען.
>
> גילטיג דעם 29. נאוועמבער 1926.

2530. א שט. לעזער פון דער רזשגאווסקא.

דאס נישט בעשעפטיגען אין שבת און זונטאג דעם ארבייטער איז נאך נישט קיין מאטיוו צוצונעמען דאס רעכט אויף אורלויב. פערקלאגט דעם אונטערנעמער אין געריכט דירעקט אדער דורך דער פערמיטלונג פון ארבייטס-אינספעקטאראט

2531. סאפיר.

דער חוב איז שוין פערעלטערט, פונדעסטוועגען וועט דאס געריכט פון אייגענער איניציאטיוו דעם אומשטאנד אין אכט נישט נעהמען. איהר מוזט עס בפירוש פאדערען. די פארשריפטען וועגען פרושעדאוועניעס ווערען אנגעווענדעט צו פרעטענציעס אלס איינס צו פון פריוואטע פערזאנען אדער מלוכה, קאמונאלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

2532. א לעזער גראבעק.

אויב דער לאקאל וועט פון סאניטארען שטאנדפונקט זיין ענטשפרעכענד פאר א פריזיר-אנשטאלט וועט איהר א קאנצעסיע בעקומען. דער אומשטאנד, וואס איהר זענט נאך נישט קיין צעכאווע מייסטער און וואס אין זעלבען הויז געפינט זיך שוין אזא אנשטאלט, איז נישט קיין מניעה צו בעקומען אזא קאנצעסיע. א זעלכע קאנצעסיעס גיט ארויס דער מאגיסטראט.

2533. שלום בן חיים.

די שטראף, וואס דראהט דעם אנגעקלאגטען פאר מאכען דעם וואונד, איז נישט אפהענגיג דערפון, צו איהר טוט ביילייגען אדער נישט אנ'אבדוקציע פון

א דאקטאר. עס נעהט הויפטזעכליך אין דעם צו וועלכע קאטעגאריע וואונדען דער דאקטאר האט אייער פאל קוואליפיצירט.

2534. ל. ל. פון רושגאוו.

קוים איז דער פערזאן, וואס האט אריינגעלעגט דאס געלד, געשטארבען, מעג ער האבען געהאט אנגעוויזען אפילו ווען עס ארויסצוגעבען, האט די באנק אויך נישט געהאט קיין רעכט עס ארויסצוגעבען קיין אנדערן, קלאגט איין די באנק און פעררופט זיך אויפ'ן ארט. 1939 טעזא 5 פון ציוו ל-קאדעקס.

2535. גלאווינסקי.

מיר האבען וועגען אזא פעראָרדנונג נישט קיין אהנונג.

2536. מ. ב פון ווסכאדניא 16.

צו איהר דארפט צאהלען פאר אייער צימער א דריטעל טייל פון דער אלגעמיינע סומע גרונד-דירה-געלד אדער ווייניגער, ווייסען מיר נישט. בערופען פאסטצושטעלען דאס גרונד דירה-געלד איז נאר דאס געריכט עווענטועל דער אורזשאנד ראזיעמטשי. וואס שייך דעם פראצענט-פוס, לויט וועלכען אייער דירה-געלד דארף אויסגערעכנט ווערען, מוזט איהר צאהלען לויט דער גאנצער וואוינונג, הגם איהר פערנעמט, נאר 1 צימער, לאקאל-שטייער מוזט איהר אויך צאהלען פראפארציאנעל צו דער סומע גרונד-דירה-געלד, וואס אייער צימער בעטרעפט. פערשטעהט זיך, אז איהר זענט נישט מחויב צו צאהלען דעם פראצענט, וואס איז דורך דער צייט צוגעוואקסען אלס שטראף דערפאר, וואס דער הויפט-לאקאטאר האט פינקטליך נישט בעצאהלט.

2537. ל. נ–ן.

קודם כל מוז מען דעם בעטרעפענדען פערזאן אויסשטרייכען פון רעגיסטער ביים האנדעלס-געריכט.

2538. העלפמאן.

ארבייטסלאזע, וועלכע פערנעהמען נישט מעהר, ווי 2 צימערן און האלטען נישט ביי זיך קיין סובלאקאטארען זענען בעפרייט פון לאקאל-שטייער.

זעלבסטמארד פון א גלח — א משומד, אויס ליבע צו א ציגיינערין.

אין דער שטאט דערעסקא, טשעכא-סלאוואקיען, איז לעצטענס בעגאנגען זעלבסטמארד דער דארטיגער גלח פראנץ קאלער צוליב א טראגישער ליבע צו א שעהנער ציגיינערין.

דער גלח פראנץ קאלער איז געווען א משומד און האט געשטאמט פון א רבנ'ישער פאמיליע פון בודאפעשט. זיין פאטער, מיט'ן נאמען גרשון קאלער, איז געווען א שוחט. דער גלח פראנץ קאלער, איידער ער האט זיך געשמד'ט האט געהייסען אפרים. ער איז געווען א גרויסער לערנער און האט שוין אליין געזאלט ווערען רב. ער איז געווען בעקאנט פאר א זעהר געבילדעטען און נאבעלען מאן. ער איז געווען נאך יונג איינגאנצען אטליכע און דרייסיג יאהר אלט. עס איז געווען בעקאנט, אז ער איז געווען א געלעהרענטער און זיך פערנומען מיט וויסענשאפטליכע פאר‑שונגען. ער האט שטודירט מאטעמאטישע וויסענשאפטען און ביבעל פארשונגען. חוץ דעם איז ער געווען א קאמפאזיטאר און ער האט פערפאסט פיל מוזיקאלישע ווערק. ער האט אפילו געזאלט ווערען דיריגענט פון אנ'אפערא-הויז אין דייטשלאנד. ער האט די גרויסע שטעלע נישט געוואלט אנגעהמען. ער האט אלעס אוועקגעווארפען און איז געווארען א גלח. ער האט געלעבט אפגעזונדערט פון מענשען און מיט קיינעם זיך נישט געוואלט זעהען און מיט קיינעם נישט געוואלט אויסרעדען א ווארט. מען האט גמזאגט, אז עפעס א געהיימניש ליגט אויף זיין נשמה, וואס גיט איהם נישט קיין רוה. מען פלעגט זעהען דעם איינזאמען גלח געהן שפאצירען אין די וועלדער אדער איבער די פעלדער פער זינקען אין פינסטערע געדאנקען.

די סלאוואקישע שטאט דערעסקא ליגט נאהענט פון אדריאטישען ים און פישערס, וועלכע פלעגען פאהרען ביי נאכט מיט זייערע שיפען אויף צו כאפען פיש, פלעגען בעגעגנען אין דער פינסטערער נאכט דעם גלח פאהרענדיג אין א קליין שיפעל אויפן ים איינער אליין פערזונקען אין טיפע געדאנקען.

נישט לאנג צוריק האט דער איינזאמער גלח פלוצלינג געמאכט א סעודה. ער האט איינגעלאדען פיל פראמינענטע מענשען צו זיך אין הויז און זיי מכבד געווען מיט שאמפאניער און וויין און ווען אלע זענען שוין גוט פרעהליך האט דער גלח פלוצלינג זיך אויפגעהויבען און מיט א טראגישער מינע ערקלעהרט, אז דאס לעבען האט איהם אפגעגעסען. דערביי האט ער ארויסגענומען א זילבערען פלעשעלע מיט א געפעהרליכען גיפט און ער האט אריינגעגאסען א פאר טראפען גיפט אין זיין בעכער מיט וויין און אויסגעטרונקען און אין א פאר מינוט איז ער אנידערגעפאלען טויט.

מען האט גענומען נאכפארשען וועגען דעם זעלבסטמארד און מען האט זיך דערוואוסט, אז דער גלח האט געפיהרט א געהיימע און זעהר טראגישע ליבע מיט א שעהנער ציגיינערין, וועלכע האט איהם פערראטען און אנטלאפען מיט א מאטראז. וועגען דער ציגיינערין האט זיך אויך אפרים קאלער, דאמאלסט, צוריק מיט יאהרען, ווען ער איז נאך געווען א פרומער ישיבה-בחור און שוין געזאלט ווערען רב — גע'שמד'ט און איז אנטלאפען פון זיין פאטער'ס הויז. מען האט זיך דערוואוסט אז די שעהנע ציגיינערין מיט'ן נאמען מארושא רוזש איז געווען א דינסט-מיידעל ביי אפרים'ס פאטער אין הויז.

אז דער יונגער אפרים פלעגט אהיים קומען פון דער ישיבה, וואו ער פלעגט א גאנצען טאג לערנען גמרא מיט תוספות און זיך וואשען ווי העגד און זיך אוועקזעצען צום טיש עסען ווארעמס, פלעגט מארושא דערלאנגען דאס עסען. דערביי אבער פלעגען איה'ע שווארצע ציגיינערשע אויגען מיט זייער פייערדיגען גלאנץ און איהרע רויטע ליפען פערברענען זיין הארץ.

און עס האט פאסירט דאס, וואס זאל קיינמאל נישט פאסירען צווישען א ישיבה בחור און א ציגיינערין.

די ציגיינערין האט געהאט א קינד און, אז איהר בעל-הבית דער שוחט גרשון, האט די חצופה געוואלט ארויסווארפען פון הויז איז זי זעהר פערצווייפעלט געווארען און זי האט איהם ענטפלעקט דעם גרויסען סוד, אז נישט קיין אנדערער ווי אפרים איז דער טאטע פון איהר קינד.

דער שוחט האט זיך שטארק דערשראקען. ער האט אריינגערופען דעם זוהן אין שטוב און צו איהם געזאגט:

— א טייערער זוהנדעל ביזטו מיר, אפרים. וואס האסטו אפגעטון, גזלן? האסט דאך זיך געקוילעט אהן א מעסער וואס וועט אצינד זיין? וואס טוט מען?

— טאטע — האט אפרים געזאגט מיט אנ'ענטשלאסענער שטימע, — איך בין נישט דער ערשטער און דער לעצטער. ס'טרעפען זיך אויף דער וועלט אזעלכע זאכען. און ווייסען זאלסטו זיין, מיין פאטער, אז דער ענין איז זעהר ערנסט. איך האב ליב דאס מיידעל מארושא מעהר ווי מיין לעבען. עס איז א גאט-זאך.

— וואס רעדסטו? געוואלד! א ציגיינערין, א שיקסע, ביזט פון זינען אראפ צו וואס?

דער טאטע איז געפאלען חלשות און אפרים איז אוועק פונ'ם הויז. ער איז אנטלאפען מיט זיין געליבטער מארושא קיין וויען.

אין וויען האט אפרים אפגעשוירען די פאות, אונטערגעהאקט די קאפאטע, און איז געווארען א „דייטש" און גענומען שטודירען. א גוטען קאפ האט ער געהאט, האט ער באלד אויסשטודירט און איז געווארען א לעהרער אין א שולע. באלד האט ער זיך פערנומען מיט מוזיק און עס האט זיך ארויסגעשטעלט אז ער האט גרויסע מוזיקאלישע פעהיגקייטען. מבינים האבען איהם געהאלטען פאר א גרויסען טאלאנט. איצט האט פאסירט פאלגענדעס:

די ציגיינערין מארושא איז געווען א קריסטין און זי האט אנדערש נישט געוואלט הייראטען מיט איהר געליבטען, סיידען ער וועט זיך שמד'ען און וועט ווערען א קריסט.

עס איז אוועק א קורצע צייט. האט איהם מארושא פערלאזען. זי האט זיך פערליבט אין א מאטראז מיט דעם נאמען שעפטשיק. און איינמאל אין א שעה נאך אינדערפריה איז מארושא פערשוואונדען געווארען. זי איז ענטלאפען מיט איהר געליבטען מאטראס, איבערלאזענדיג איהר התן אין דער גרעסטער פערצווייפלונג. ער האט נישט געקענט אריבערטראגען דעם אומגליק וואס האט איהם געטראפען. ער האט זיך אפגעזונדערט פון מענשען און איז געווארען א גלח און איז איינגעטראטען אין א קלויסטער אין דער שטאט דערעסקא.

אבער עס ווייזט אויס, אז זיין פערוואונדעט הארץ האט זיך נאך אלץ נישט געקענט בערוהיגען און פערגעסען די ליבע, און ער איז בעגאנגען זעלבסטמארד.

צווישען קאַרליקעס און ריזען.

א לאַנד וואו עס וואוינען די גרעסטע און די קלענסטע מענשען.

אין צפון זייט פון דער גרויסער אַזע-רע טאַנגאַנגאַיקאַ, אין דעם בעלגישען טייל פון קאָנגאָ, אַפריקאַ. ליגט דאָס מערקווירדיגסטע לאַנד אין דער וועלט. יורונדי, הייסט דאָס לאַנד. עס געפינען זיך דאָרט די העכסטע. די גרעסטע און די קלענסטע מענשען אין דער וועלט. פון צוויי טייל בעשטעהט דאָרט די בע-פעלקערונג: פון גיגאַנטען און פון קאַר-ליקעס. פאַראַן דאָרט אַ סך ריזען, וואָס זענען 7 פוס די הויך, און זענען זעהר שטאַרק. פאַראַן דאָרט ווידער אַ סך קאַרליקעס, וואָס זענען 3 פוס די הויך. דאָרט קען מען אָפט זעהן, ווי אַ קליין קאַרליקעל געהט שפּאַצירען מיט אַ גוואַלדיגען ריז.

די ריזען פון דעם לאַנד יורונדי ווע-רען אָנגערופען מיט דעם נאָמען „וואַ-טוסי". זיי זענען די אמת'ע הערשער פון יענעם לאַנד. די קאַרליקעס זענען אונטערטעניג אונטער זיי. די ריזען הער-שען איבער לאַנד מיט אַ שטאַרקע האַנד. צו זיי געהערט גאָר די ערד און גאָר די בהמות. זיי האָבען שוואַרצע געזיכ-טער. אָבער דער געבוי פון פּנים איז דאָך נישט פון אַ נעגערשען טיפּ. זייערע אויגען זענען נישט רויט געשפּרינקעלט; זיי האָבען נישט קיין אַרויסשטאַרצענדע קינבאַקען און זייערע ליפּען זענען נישט צו דיק ווי ביי די נעגערס.

די וואַטוסי זענען שנעלע לויפער, און זיי קענען מאַכען אַלערליי אַטלעטי-שע קונצען.

די קאַרליקעס הייסען דאָרט מיט'ן נאָמען „וואַטוואַ". זיי זענען די קנעכט, וואָס די גיגאַנטען הייסען, מוזען זיי טון. די גיגאַנטען האָבען רייכע פעלדער, און סטעדער, און וואוינען אין דערפער. די קאַרליקעס אָבער האָבען נישט קיין פעלדער און נישט קיין סטעדער, און וואוינען אין די וועלדער. זיי הונגערן אָפט צו, און זיי מוזען זיך אָפט ערנעה-רען מיט אַלערליי קרייטיכצער הון מיט שלאַנגען אפילו. זייער קאָליר איז טונ-קעל ברוין. אויך אין דעם געבוי פון פּנים זענען זיי אַנדערש ווי די ריזען. אין די הויט ביי זיי איז אַ געקנייטשטע, זייערע נעזער זענען פלאַטשיגע, און דעריבער קוקען ביי זיי אויס אפילו יונגע לייט שטאַרק פערעלטערט.

דער רייזענדער סטענלי האָט מיט יאָהרען צוריק דער ערשטער ענטדעקט דאָס לאַנד פון די ריזען מיט די קאַר-ליקעס. אָבער יענץ טאָלק פון די צוויי מינים האָט מסתמא אַ ווייטע פערוואַנד-שאַפט מיט די אַמאָליגע עגיפּטיאַנער און מיט די אַמאָליגע גריכען. אין אַלטע עגיפּטישע לעגענדען ווערט גערעדט פון אַ לאַנד, וואו דער ריז טראָגט אויף זיי-נע הענד דעם קאַרליק. אויך אין גריכי-שע אַלטע מעשיות קען מען געפינען אַנ'אָנצוהערעניש וועגען זיי.

די ריזען דאָרט זענען שלעכט, ווילד, געוואַגט און זיי האָבען אַ שטאַרקען נקמה-געפיהל, אַ פייל און בויגען—דאָס איז זייער הויפּט-וואַפען. אָפט שיסען זיי מיט פערגיפטעטע פיילען. מיט אַזוינע קוילען טויטען זיי אויך עלעפאַנטען.

די ריזען זענען אויך כיטרע, קלוג, דאַגעגען, די קאַרליקעס דאָרט זענען נאַריש, תם'וואַטע און שטאַרק צוריק-געשטאַנען.

דער רייזענדער שטאַנץ דערצעהלט, אַז צו יעדען איינעם, אויף וועמען די ריזען האָבען נישט קיין פערדאַכט, זענען זיי פריינדליך, און נעהמען איהם אויף זעהר גוט.

די הויפּט-זאַך, מיט וואָס זיי פער-נעהמען זיך, איז האָדעווען בהמות.

פּאָליטיש איז דאָס לאַנד אַ מאָנאַרכי-סטישע מדינה. דאָרט הערשט אַ קעניג. ער איז אייגענטליך דער הויפּט באַלע-באָס איבער גאָר דעם באָדען, איבער אַלע וועלדער און פעלדער. ער צוטיילט דאָס צו די הויפּטען פון די שבטים, און זיי, ווידער, צוטיילען דאָס צום עולם. אָבער אַלע צוטיילונגען קומען בלויז פאַר ביי די ריזען. די קאַרליקעס גיט מען גאָרנישט.

די ריזען זענען פרעהליכע יונגען און זיי מאַכען אָפט עפענטליכע טענץ אין מיטען גאַס. זיי טאַנצען זעהר שעהן און ריטמיש: זיי האָבען אין זיך אַ פעהיגקייט בעת'ן טאַנץ אַ שפּרונג צו געבען אין דער לופטען עטליכע פוס די הויך, דאָס איז די העכסטע צובראַנזונג [?] פון די בלו-טען און פון זייער עסטאַז. ווען אַלע טענצער, מענער און פרויען, דערלאַנ-גען זיך פלוצלונג אַ הויב אין דער לופ-טען, איז דאָס זעהר שעהן צו צוזעהן. נאָכ'ן טאַנץ שטעלט זיך דער גאַנצער עולם אויף די קניע און דער פּאָעט, דער מעשה דערצעהלער פון דע שבט, הויבט אָן צו דערצעהלען געשיכטעס וועגען די העלדישע טאַטען פון דעם הויפּט.

זייערע קליידער זענען נישט קיין אויסערגעוועהנליכע ווי ביי אַנדערע אַריענטאַלישע שבטים, בלויז אויסערגע-וועהנליך איז ביי זיי די מאָדע צו טראָ-גען אַרום די קניע אַזוינע גלעקעלאַך. און ווען מען געהט, גיבען די גלעקעלאַך אַרויס אַזאַ מאָדנעם קלאַנג.

אָט אַזוי לעבט מען אין דעם ווייטען לאַנד יורונדי, אין דעם לאַנד, וואו עס געפינען זיך אי די גרעסטע ריזען פון דער וועלט, אי די קלענסטע קאַרליקעס פון דער וועלט.

פון דער „אזעט"-קאנפערענץ.

א באנקעט לכבוד די דעלעגאטען און די אויסלענדישע געסט.

מאָסקווע. (י.ט.אַ.) דעם 20-טען ה. ח. איז אין יודישען מלוכה-טעאַטער אין מאָסקווע געגעבען געוואָרען אַ ספּעציעלע פאָרשטעלונג און אַ באַנקעט לכבוד די דעלעגאַטען און די אויסלענ-דישע געסט פון דער „אָזעט"-קאָנפערענץ. די שטימונג איז געווען אַ געהויבענע, אַנשטאָט רעדעס האָט מען געזונגען לי-דער און געטאַנצט. נאָכדעם ווי דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען, זע-נען די אויסלענדישע דעלעגאַטען איינ-געלאַדען געוואָרען אין קאַבינעט פון טעאַטער-דירעקטאָר גראַנאָווסקי, וואו עס איז פאַר זיי סערווירט געווען אַ טהעע. אין נאָמען פון „אָזעט" האָט די געסט בעגריסט דער מיטגליד פון „אָזעט"-פּרעזידיום שמואל אייזמאַן, פון די געסט האָבען גערעדט ד"ר פּויל גאָטאַן, ד"ר זילבערפאַרב פון וואַרשאַ, אַגראָנאָם סירקין פון פּאַריז, ד"ר יאַ-כעלמאַן פון לאָנדאָן, די ה"ה: סינגאַ-לאָווסקי, דאַווידאָוויטש פון בערלין, אַניו-שאַק פון ריגע, ד"ר וואַסענבערג פון ניו-יאָרק און אַנדערע.

דער אַלגעמיינער אינהאַלט פון די רעדעס איז געווען, אַז דאָס, וואָס זיי האָבען געזעהען, שטייגט איבער זייער ערוואַרטונג און זאָגען-צו צו טון אַלעס מעגליכעס, אַז די קאָלאָניזאַציע זאָל האָ-בען אַנ'ערפאָלג.

דעם זעלבען טאָג האָט זיך אין מאָס-קווע אויך געעפענט די „אָזעט"-אויסשטע-לונג, אויף וועלכער עס איז אין דיאַ-גראַמען, קאַרטען און עקספּאָנאַטען גע-וויזען געוואָרען דער גאַנג און ערפאָלג פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע אין סאָ-וויעט-רוסלאַנד.

ארום שווארצבארד'ס פראצעס.

ציוויל-מאהנער פערלאנגען נייע עדות.

פּאַריז, (י.ט.אַ.) ווי מיר האָבען שוין מיטגעטיילט, איז די אויספאָרשונג אין שוואַרצבאַרד'ס פּראָצעס שוין גע-וואָרען פערענדיגט. די ציוויל-מאַהנער פון פּעטלוראַ'ס צד האָבען אָבער גע-פאָדערט אַרויסרופען נאָך נייע עדות. דער אויספאָרשונגס-ריכטער האָט חע-גען דעם מיטגעטיילט שוואַרצבאַרד'ס פערטיידיגער אַדוואָקאַט טאָרעס. אַדוו. טאָרעס האָט דערויף צוגעשיקט דעם אויספאָרשונגס-ריכטער פאָלגענדען ענט-פער:

„מיינע חבירים, וואָס זענען בעפול-מעכטיגט דורך די ציווילע מאַהנער האָ-בען מיר פאָרגעלעגט אויספרעגען נאָך נייע עדות. איהר האָט מיך געפרעגט אָנגעפרעגט, צו אויך איך האָב בדעה אַרויסרופען נייע עדות, אין די אינ-טערעסען פון מיין קליענט שוואַרצבאַרד. די עדות, וואָס ווערען געפאָדערט דורך די ציווילע מאַהנער, קענען נישט אין איצטיגען מאָמענט לייקענען די פעראַנטוואָרטליכקייט פון גענעראַל פּעט-לוראַ פאַר די פּאָגראָמען אין אוקראַינע פון יאָהר 1819 ביז יאָהר 1921. פון דער'צווייטער זייט האָבען די פּערזאָנען, וועלכע איהר האָט אויסגעפרעגט, לויט מיין אויפטראַג געגעבען בענוגענע בעווי-זען, וועלכע בעלאַסטען דעם אַנדענקען פון געוועזענעם אוקראַינישען דיקטאַ-טאָר. איך גלויב, אַז מיינע בעווייזען זענען שוין קלאָר און פון מיין זייט שטייט איך נישט אונטער די פאָרזעצונג פון דער אויספאָרשונג".

רעדאַקציאָנס-קאָלעגיום:
מ. בראַדערזאָהן, ל. בראַם, ח. י. ברוסטאָווסקי, ב. זינגער
פעראַנטוואָרטל. רעד.: ח. קויפמאַן.
אַרויסגעבער: פערלאַג „נייער פאָלקסבלאַט", פּראָדוציר-קאָאָפּעראַטיווע מיט פאַר-האַפטונג.

צאהן-ארצט
H. Lewita-Fuchs
פּעטריקאַוער 50, טעל. 22-36
אויפנאַהמס שעהן: פון 10 ביז 1 און פון 4 ביז 6.

די ליבעס פון א קייזערין.

היסטאָרישער ראָמאַן פון לעבען אין רוסישען קייזערליכען הויף

פון ל. זאַכער מאַזאָך.

(41

— ווי נאַאיוו און אומשולדיג די ליבע מאַכט אונז! — האָט ער געזאָגט מיט שפּאָט — איהר ווילט דאָך, אַז ער זאָל אייך ליב האָבען, נאָך מעהר ליב האָבען ווי איצט, דעמאָלט זאָל ער וויסען, אַז ער איז נישט דער איינציגער, וואָס געפעלט אייך. נאָך קיינמאָל איז אַ געטרייע פרוי אַזוי נישט געליבט געוואָרען פון אַ מאַן, ווי די אומטרייע. וואָס מעהר איהר ליבט ראַזומאָווסקי'ן, אַלץ ווענינער דאַרפט איהר איהם עס לאָזען פיהלען, אַ בישט וועט ער פערלייכטען [?] די נאָז און נאָך אפשר ווערען אייך אַזוי אומטריי, ווי שובאַלאָוו. כדי זיכער צו זיין אין זיין טרייהייט, איז קיין בעסערער מיטעל נישטאָ, ווי איהם צו לאָזען פיהלען, אַז איהר קענט זיך בעגעהן אָהן איהם און אַז אַנ'אַנדערער איז פאַראַן, וועלכער איז אייך פונקט אַזוי נאָהנט ווי ער. ווען ער וועט וויסען, אַז ער האָט אַזאַ קאָנקורענט, קאָנט איהר זיכער זיין, אַז קיין אַנדערע פרוי וועט איהם שוין נישט ליגען אין קאָפּ.

יעליזאַוועטאַ האָט זיך פערטראַכט. דערנאָך האָט זי זיך אָנגערופען:

— לעסטאָק, איהר ווייסט, ווי איך האָב זיך ביז דער לעצ-טער צייט אויפגעפיהרט. אָבער ראַזומאָווסקי'ן וויל איך בלייבען געטריי. איך פיהל, אַז אינגאַנצען געהער איך צו איהם. דאָס איז דער ערשטער מאַן, וואָס איך פיהל צו איהם אַזוי.

— דאָס ווייזט זיך אייך אויס, מאַיעסטעט, ווייל איהר האָט נישט געטראָפען דעם מאַן, וואָס זאָל אייך פעראינטערעסירען — האָט לעסטאָק בעמערקט מיט אַ שמייכעל.

— אפשר, — האָט יעליזאַוועטע אַ לאַך געטון.

— נישט אפשר, נאָר דאָס איז זיכער! — האָט אונטערגעכאַפּט לעסטאָק.

— וואו זשע נעהמט מען אַזאַ מאַן? — האָט יעליזאַוועטאַ ווידער געלאַכט.

— ווען מ'האָט אַזאַ געטרייען דינער, ווי לעסטאָק, מאַיעס-טעט, קען מען געפינען אַזאַ מאַן אויך.

— וואָס וואָלט איהר געזאָגט, מאַיעסטעט — האָט לעסטאָק זיך אָנגערופען מיט התפעלות, — ווען איך גראָב אויס פאַר אייך אַזאַ מאַן פון אונטער דר'ערד, ווען איך ברענג איהם צו אייך פון קבר?

— איך פערשטעה אייך נישט, לעסטאָק.

— אַ מאַן, וואָס אינטערעסירט אייך זעהר שטאַרק, איז אויפגעשטאַנען תחית המתים.

— פון וועמען רעדט איהר, לעסטאָק?

— פון שיבענ'ען מאַיעסטעט.

— שובין לעבט!... וואו איז ער? — האָט יעליזאַוועטאַ אויסגעשריען און איהר פּנים האָט זיך צופלאַמט.

— ער לעבט — האָט לעסטאָק געענטפערט פרעהליך, בעמערקענדיג דעם איינדרוק, וואָס די דאָזיגע בשורה האָט געמאַכט אויף יעליזאַוועטען — און נאָך מעהר, ער וועט דאָ באַלד זיין ביי אייך!

די צאַריצע איז אַראָפּגעשפּרונגען פון בעט און האָט אַזש פאַר גליק געגומען פּאַטשען מיט די הענד.

— און איהר האָט איהם אויסגעפונען, לעסטאָק?

— יאָ, איך, מאַיעסטעט — האָט ער געענטפערט פרעהליך.

— אַ זיפץ פון אייער שעהנער ברוסט איז פאַר מיר מעהר איי-דער אַ געשריבענער אוקאַז אייערער פאַר די אַנדערע דינערס אייערע. פון יענער מינוט אָן, ווען מיר איז קלאָהר געוואָרען, ווי שווער ס'איז אייך צו לעבען אָהן שובינ'ען, האָב איך זיך געשטעלט פאַר אַ ציל איהם אויפצוזוכען. איך האָב אַרויסגעשיקט מיינע מענשען און זיי האָבען איהם געזוכט און געזוכט, ביז זיי האָבען איהם אויפגעזוכט. 15 טויזענד ווערסט פון דאַנען איז ער געווען פערשיקט, אויף דער אַנדערער זייט פון קאַמטשאַטקע.

— אָך, ווי איך דאַנק אייך דערפאַר, לעסטאָק, ווי איך דאַנק אייך! — האָט יעליזאַוועטאַ געזאָגט און איהרע אויגען זע-נען פערלאָפען מיט טרעהרען.

— איך האָף, אַז איהר, מאַיעסטעט, וועט דאַרפען ווידער איינזעהן, ווי איבערגעגעבען איך בין אייך, ווי יעדער וואונש אייערער איז פאַר מיר געזעץ און איהר וועט זיך נישט צוהערן צו די רכילות, וואָס מיינע שונאים רעדען אויף מיר — האָט לע-סטאָק זיך אָנגערופען.

— אָ, געוויס נישט, מיין ליבער, גוטער לעסטאָק — האָט די צאַריצע אויסגעשריען און איהם אַרומגענומען — איך בין אַזוי גליקליך, אַזוי גליקליך! און נאָר אייך אַליין האָב איך עס צו פערדאַנקען!...

שובין און ראזומאווסקי.

אין אַ ווײַלע אַרום, נאָך דער דאָזיגער סצענע איז שובין, דער אַמאָליגער סאָלדאַט און געליבטער פון דער פּרינצעסין יעליזאַוועטע, אָנגעקומען אין פּאַלאַץ און די צאַריצאַ האָט איהם אַזוי האַרציג אויפגענומען, ווי ראַזומאָווסקי וואָלט גאָר אויף דער וועלט נישט געווען. ער האָט בעקומען אַ וואוינונג אינ'ם פּאַלאַץ און אַנ'אָרדען האָט זי, די צאַריצע, איהם צוגעשפּיליעט מיט די אייגענע הענד, און נאָך אין זעלביגען טאָג האָט זי איהם בע-שטימט פאַר'ן קאָמאַנדיר פון סעמיאָנאָווסקער גוואַרדיע-פּאָלק מיט'ן ראַנג פון גענעראַל-מאַיאָר.

— נו, וואָס זאָגסטו דערצו, וואָס שובין איז געקומען ווי פון יענער וועלט? — האָט אויף מאָרגען די צאַריצע געפרעגט ראַזומאָווסקי'ן.

— וואָס זאָל איך זאָגען? ס'פרייט מיר — האָט ער גע-ענטפערט.

— ווי קען עס זיין?

— מ'דערצעהלט מיר, אַז דו ביזט גליקליך, וואָס ער איז צוריקגעקומען, און אַלצדינג, וואָס ס'פערשאַפט דיר גליק, פער-שאַפט מיר גליק — האָט געזאָגט ראַזומאָווסקי.

דערויף האָט יעליזאַוועטאַ זיך גאָרנישט געריכט. זי האָט געמיינט, אַז ער, ראַזומאָווסקי, וועט זיך אָנצינדען מיט אייפער-זוכט און וועט עס אַרויסווייזען און מיט אַ מאָל אַזאַ רוהיגקייט און אַזאַ ענטפער.

דאָס האָט איהר אינגאַנצען צומישט און זי האָט נישט גע-פונען קיין ווערטער.

אין שפּעטער, ווען זי איז געווען אַליין מיט איהר הויף-דאַמע, גרעפין שובאַלאָוו, האָט זי מיט איהר פערפיהרט אַ שמועס וועגען דעם.

— איך וואָלט וועלען איהם אַ מיינונג פון מיט שובינ'ען, — האָט די צאַריצע געזאָגט. — איך וואָלט וועלען זעהן, אַז אַלעקסיי איז אייפערזיכטיג, אַ נישט ווייזט זיך מיר אויס, אַז ער ליבט מיך גאָרנישט.

— איך האָב מורא, מאַיעסטעט, אַז אומזיסט וועט זיין אייער מיה, — האָט די גרעפין געענטפערט. — ער פערגעטערט אייך אַזוי, אַז ער דערוועגט זיך אַפילו נישט צו טראַכטען, אַז איהר קענט איהם נישט געהערען אינגאַנצען.

— דאָך וועל איך פּרובען — האָט די צאַריצאַ זיך אָנגערו-פען. — איך בין זייער נייגעריג צו זעהן, צי וועל איך נישט קענען איהם אייפערזיכטיג מאַכען.

— ער וועט ליידען, אָבער שווייגען — האָט בעמערקט די הויף-דאַמע.

— וועט עס בעווייזען, אַז ער האָט אַן אומגעוועהנליכען כאַראַקטער. און דאָס איז אויך כדאַי צו זעה, — האָט די צאַריצע אַ שמייכעל געטון.

— און אַמאָל קען עס אויך בעווייזען — האָט די גרעפין זיך אָנגערופען — אַז ער פערטראַכט אַזוי שובינ'ען, אַז ער וויל זיך גאָרנישט רעכענען מיט איהם.

(פאָרטזעצונג קומט).

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek (Róg Rokocińskiej)
Od wtorku, dn. 23 listopada do 29 listopada r.b.
Dla dorosłych: początek codziennie o godz. 6 i 8.45 (w soboty i w niedziele 4.30, 6.45 i 8.45)

„GÖSTA BERLING"

Dramat w 14 częśc. według powieści Selmy Lagerloeff, laureatki nagr. Nobla

Dla młodzieży: początek o godz. 3 i 4.30 (w soboty i niedziele o godz. 1 i 3-ej p.p.

„RYBAK ISLANDZKI"

Monumentalne arcydzieło filmowe według powieści Piotra Loti'ego. W rolach główn.: **Sandra Milowanoff i Karol Daniel.**

בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבא אליה וברכתיך:

איך האב די עהרע מיטצוטיילען, אז איך האב מיין ביורא איבערגעטראגען פון פעטריקאווער 18 אויף

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער. דורכגאנג זאכאדניא 52,

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס לויט'ן אוסטאוו, קלאוזעס, ואבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, קאסאציעס, אדווא-לאניעס. רעקורסען – וועגען קאנצעסיעס אין קאמיסאריאט-רושאנדו, ביטעס אין אלע פאליציי-בעצירקען, שותפות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראווזיעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. 503

רעכט-קאנסולענט י. מאנעלא
פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.
שנעל, רעעל און ביליג!

לונגען-קראנקהייטען!

רעקאמענדירט דורך די ה"ה דאקטוירים
Balsam Thlocolan Aqe
ביי סוכאטעס, בראנכיט, הוסט
פערלייכטערט ביי פלעגמא, פערשטארקט דעם ארגאניזם און דעם וועלבסטגעפיהל פון קראנקען, פערגרעסערט די וואג פון קערפער.
„Balsám Thlocolán Aqe" פערקויפען אפטייקען.
פערלאנגט נור אין אריגינעלער פאקונג פון דער אפטייק 1492
A. Gąsecki w Warszawie, ul. Leszno 41

רעטשניצע פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
בזשעזשינער 11, טעל. 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אבענד

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן-קר.	4—3
ד"ר קערשנער	קינדער-קראנקהייטען	12—9 5.30—4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	12—10 6.30—5
ד"ר לובימש	הויט-און געשלעכט קר.	2—12
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	3—1
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	2—12.30
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	2½—1
ד"ר בערנסאו	פרויען און געבורטס-הילף	4—3

סטולצ-מעראפיע, שפר ד-שטערונגען, חי שטאטלען א. ז. ו. פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג. איני-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — וויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אורין-פלעגמע און בלוט. 2120

אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א
דענטיסטישער קאבינעט
עס נעהמען אן:

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	9 - 2 נ"מ.
ד"ר לאזשינסקא סטאראפאלסקא	צאהן-ארצט	7.30—3

קינסטליכע ציין, קראנען, פלאמבען א. ז. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

Dr med. Braun

פאלודניאווא 23, טעל. 40-26

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קרענק- און מענער-שוואכע
בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 9—12 און פון 5—8 אבענד

אלע היטער-כארופיניסעם, אלע היטער-סוחרים, אלע היטעל-מאנאזינערן,

וואס זענען אליין האנדווערקער, זאלען קומען היינט מאנטאג, דעם 29. נאוועמבער, 7 א זייגער אין אווענד אויף דער אלגעמיינער

פערזאמלונג

אין האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4) אין שייכות מיט דער פארשטעהענדער צעכען פראגע. געדענקט, אז עס האנדעלט זיך אין דער עקזיסטענץ פון אייער ווערקשטעל.

סעקציע היטעלמאכער.

עס קלינגט שוין אין גאנץ לאדז,

אז אלע ארט ביטעס, פאדאניעס, רעקורסען, אפעלאציעס און אלע געריכטס-, פינאנס-, אדמיניסטראטיווע און קאמונאלע אינסטיטוציעס ווערען אמבעסטען, אמביליגסטען און אמשנעלסטען ערלעדיגט אין ביורא

„פאלאניא" אלעיא 1 מאי 7.

ווינטיגע בעמערקונג: טעגליך פון 5 ביז 7 ווערען ערטיילט עצות און אנווייזונגען אין אלע שטייער-אנגעלעגענהייטען דורך ה' לעאן שווייצער איבערזעצונגען: האנדעלס און פריוואט קארעספאנדענץ, קאנטראקטען, פראטעסטירטע וועקסלען ווערען אנגענומען אויפצומאנען מיט אייגענע קאסטען. מיטגלידער פון פראפעסיאנעלע פעראייגען צאהלען 25% ביליגער.

בעקאנטמאכונג.

די בעוואוסטע ווארשאווער פירמע א. נ. **J. KRZYPOW** האט ערעפענט אין
לאדז, 16 בענעדיקטא 16

א מעבעל-לאגער

קויפט און פערקויפט אלערליי מעבעל, דיוואנעס, נייי-מאשינען, ווי אויך גארדעראבען, אנטיקען און פעלצען, כ'קויף פיאנינאס, אין כ'צאהל די העכסטע פרייזען קומט און איבערצייגט אייך 289

פאר 3 זל. עלעקטריש ליכט אין שטוב

קען יעדער בעקומען אויסצוצאה-לען וועכענטליך פאר יעדען פ.

פערקויף פון פערשידענע עלעקטרישע מאטעריאל

פ. לעווין

קאנסטאנטינער 58
פראנט-געוועלב

לעטשניצע פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17, טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	11-10 3-2 7½—6½
ד"ר רוזשאנער	הויט-און געשלעכט-קר.	11—10 2—1
ד"ר גאלדשטיין-פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	2-1 8-7
ד"ר יוסטמאן	נערווען-קראנקהייטען	2—12
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12-10 5-4
ד"ר פאפירני	פרויען-און געבורטס-הילף	1-11½ 6-5
ד"ר קאנטאר	כירורגישע-קראנקהייטען	4-3 2-1.1
ד"ר וויינבערג	אינערע הערץ לונגען-קר.	1-11 7-5½
ד"ר סטופעל	רענטגען	6-4 12-10
א. גראדזענטשיק	צאהן-ארצט	7—3
נ. ראזעס	צאהן-ארצט	2—9

צאהן-פלאמבירונגען, קינסטליכע ציין, קראנען, מאסטען, א. א. וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען

רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט-קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראהלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, לעקטריזאציע, אלע בעגליכע אנאליזען. א קורס פאר פאטאלער.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
חיזיט אין ר"ר שטאט.

Dr. Prybulski

צוריקגעקעהרט.
זאוואדזקא 1, טעל. 25-38
וועגערישע און האר - הויט-קראנקהייטען, מענער-שוואכע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (האר - אויספאל), רענטגען-שטראהלען.
נעמט אן פון 9—1 און 4—8
דאמען פון 4—5 נאכם.

Dr. S. SZNITKIND

Piotrkowska 14
הויט-און וועגער. קראנקה.
עמפפאנגס-שעה'ן פון 9—11 פריה פון 1 ביז 4 נאכם. און פון 7 ביז 9 אווענד. 845

וועט אנגענומען צו שערען און טרייבען
רעיעלע בעהאנדלונג
יאקובאוויטש
סאלנא 12 ערשטער שטאק.

אנאנסען

— אין —

„נייעם פאלקסבלאט"

האבען דעם גרעסטען ערפאלג.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר העאוויל, נאז, האלז און אויערן-קרענק.
פיאטרקאווסקא 9
טעלעפאן 27-81
נעמט אן פון 5—7, פאר אָרימע פון 2 ביז 2 אין זונטאג פון 10 ביז 11 און 2 ביז 3 נאכם. 175

אלטע ביכער

קויף איך.

איך קויף און פערקויף פארשידענע ביכער, כ'גיב אויך אהיים ביכער אויסצולייענען ביים צייטונגס-פערקויפער

וועלניארזש, אלט-שטאדט 1

Płyn „Jaśniej Słońca"

ריינט

אמבעסטען שויבען, שפיגלען מעטאלען, פלאטער, מארמור

SPRÓBUJCIE A PRZEKONACIE SIĘ

אכטונג, צייטונגס-פערשפרייטער!!!

דינסטאג, דעם 30. נאוו. 7 אווענד קומט פאר

א פערזאמלונג

אין לאקאל פון יודישען קולטור-אמט (נאוואמיעסקא 27) טאג-ארדנונג: פרייע דעבאטען און וואהלען פון א נייע פערוואלטונג אין פעראיין.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

אכטונג, ה' פריזיערס!

העלניש האסער 3.80 זל. א קילא.
בלומען-האסער 3.80 זל. א קילא.
חעזשעטשאל 3.20 זל. א קילא.
ראזיר-זייף Pixin 3.00 זל. א קילא
אלץ בעקומט איהר אם ביליגסטען נור אין דער
פערפומעריע פון
י. דרוקער, זאוואדזקא 11

נעלעגענהייטליך צו פערקויפען

30 שול-בענק

מאדערנע צו 2 זיצען, ווי אויך פערשידענע מעבעל פון דער אייגענער מעכאנישער טישלעריי

מ. שופמאן און קאמפ.

וסכאדניא 64, 64 796

Dr. med. W. EYCHNER

פרויען-קראנקהייטען און אקושעריע
זגערזשער 38, טעל. 34-72
נעהמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 294 פון 12 ביז 2 מיטאג, אין דער היים פון 6—8 אווענדן.

Dr. med. J. POLAKOW

ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
KONSTANTYNOWSKA 37, 39-75
נעמט אן פון 5—6.30 אוו. אינדערהיים און פון 2—3 אין דער לעטשניצע אויף נייעם מארק פעטריק. 294.

Dr. med. Ludwik Rapeport

Pr. Narutowicza 25 (Dzielna)
Telefon 44-10 1000
ספעציאליסט פאר נירען, בלאזען און הארן-קראנקהייטען.
נעמט אן פון 1 ביז 2 און פון 4 ביז 7 אווענד.

דר. י. הערשפינקעל

Zawadzka 15, tel. 11-87.
ספעציאליסט פאר קינדער-קראנקהייטען
נעהמט אן אינדערהיים פון 8 ביז 10 פריה און פון 3 ביז 5 נאכם. און אין לעטשניצע „פאמאך".

Dr. med. M KERSZNER

Zielona 16, tel. 51-96.
קינדער און אינערליכע קראנקהייטען. 702
נעהמט אן פון 3 ביז 4 נאכם און פון 6-7 אווענד.

דאנטיסט און צאהנטעכניק

י. ביטענסקי

5 קאנסטאנטינער 5

נעהמט אן אלע טאג פון 9 פריה ביז 8 אווענד.
פרייזען ביליג! בעראטונג אהן באצאהלונג

Dr. Adam GROSGLIK

Aleje Kościuszki 27, tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראנקהייטען.
רענטגען און ליכט-הייל אינסטיטוט.
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אין אווענד 111

אנאנסען-פרייז: פאר א מיל מעטער שורה
פארן טעקסט 15 גראשען, פריטאג 20 גראשען, אין טעקסט 20 גר. פריטאג 30 גראשען. נאכ'ן טעקסט 16 גר. פריטאג 15 גראשען. — פאר איינלעגונג... אנאנסען 100 פראצ. טייערער. שטעלע דער שטאט — 50 פראצ. טייערער.

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז: א חודש 4.00 זלאטעס. אויף דער פראווינץ: א חודש 6 זלאטעס. אין אויסלאנד מיט 50 פראצענט טייערער — פארן אנמעלדען איז פערמאן פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך. ש-מונטפארשטיג אין אפען ביי טאג און ביי נאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman
Czcionkami i druk.: „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.